

5. 10. 87

AF

GENVA,

SIVE

DOMINII, GVBERNATIONIS, POTENTIÆ, DIGNITATIS,

Serenissimæ Reipublicæ GENVENSIS.

Compendiaria Descriptio.

AVCTORE

HIERONYMO DE MARINIS PATRITIO GENVENSI.

GENVÆ,

Excudebat Petrus Ioannes Calenzanus,

ANNO M.DC.LXVI.

Superiorum facultate.

IMMACVLATÆ VIRGINI DEIPARÆ DOMINÆ.

Enedicta tu, Sanctissima Virgo, ac Domina, quę nunquam amouisti misericordiam tuam à nobis. Vt enim taceam de alijs perennibus, maximisq; beneficijs; Misericordiæ tuæ, Domina, quia non fuimus à pestilentia bis, terq; consumpti. Etenim exitialis morbus, anno vigesimo octauo supra millesimũ

quingenteſimum, nos crudeliter vexaſſe minimè contentus; poſt annos fermè quinquaginta nos rurſus afflixit. Ad te confugit Reſpublica ſupplex, ac tuæ Immaculatę Conceptioni ædem ſacram, ſolennesq; publicas ſupplicationes vouit: confeſtim morbus abſceſſit. Poſt ſimile integri Iubilæi ſpatiũ omnes ditiones contermina eadem peſtis ſęuiter depaſcitur; imò multifariam in fines noſtros irrumpit, nec procul ab Vrbe. Reſpublica, vota olim nuncupata repetens, cum tota ferè ditione ſeruatur illęſa. Iam verò impium

pium fuiſſet, vel ſtolidum, bona noſtra non intelligere, tantæq; dignationi tuæ pari ſpe non reſpondere. Ideo paulo poſt Reſpublica Te, VIRGINEM MATREM, elegit in Dominam, imaginem tuã in Ara auguſtiori; quaſi in ſublimi arce locauit, atque ad ſanctiſſimos pedes tuos prouoluta, humiliter adorauit. Annè fruſtra? Haud ita multo poſt, peſtilentia illam non iam depaſcente, ſed ferè penitus deuorante, Tu, Immaculata VIRGO, publico Templi voto, atq; pia ſupplicatione exorata, illam ab excidio liberaſti: Et ni prę-

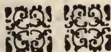
potēs dexterā tua laborantem cummaximè Liguſticā nauem, quaſi ſacra anchora, tenuiſſet, illa, ſuismet impacta cautibus, & illiſa; poſt ipſum Oceanum triumphatū, in proprio ſinu ſuo paſſura fuit miſerrimum à ſicca tēpeſtate naufragium. Hæc omnia aliquando intentiùs contemplanti mihi, viſum eſt, non modò rationi conſentaneum, ſed debitum iuſtitiæ, Tibi, Intaminatæ Virgini, palàm incolumitatis publicæ beneficium acceptū referre, & breuem Genuenſis Reipublicæ deſcriptionē, quaſi votiuam tabellam, ad

tuos

tuos pedes deferre. Tu, Potentissima, dominaris potestati maris, Tu terris omnibus moderaris, Tu nimborum, ac tempestatum humanarum quarumcumq; potés es, Tu tenes sceptra Cælorum, Tu Omnipotentis voce tonas, ad quam vocem, cælestes spiritus omnes, Virtutes, Potestatesq; conueniunt, Tu deniq, subditis tuis Deum placas, atq; concilias. Tu ergò eosdem subditos ad leges tuas omninò compone: Tu nos non nobis serua, sed tibi; imò nobis, quia tibi: & posthac discant, qui Regna capiunt, nedum

 ser-

seruire DEO regnare esse; sed Tibi, DEI Genitrici, seruire, longè melius esse, ac magnificentius, quam regnare. Salue Regina, & nos, vt verbis Ignatij martyris, ad te scribentis vtar, *Ex te, & per te, & in te confortemur.* Vtinam à te idẽ, quod Ignatius, responsum accipiamus, scilicet, *Exultet Spiritus vester in Deo salutari vestro.*

APPRO-

APPROBATIO.

EGO infrascriptus de mandato Reuerendiss. P. Mag. Michaelis Pij Passi de Boscho Inquisitoris Generalis in toto Dominio Sereniss. Reipublicæ Genuensis accuratè perlegi librum hunc de eadem Republica, & vt nihil deprehendi fidei, vel bonis moribus absonum, ita nihil occurrit non dignum laudibus Lectoris, nedum labore Typographi: suspiciens, vel suspicans Taciti stylum, tacenda non censui Auctoris Encomia. Per illum Romam, Genuam per istum, solum Fortuna minorem,

paruo excreuisse papyro cõclusi. Claudo hic tamen, ne dum aliena excudenda reuideo, videar intrudere mea. Datum in Conuentu S. Dominici Genuæ die 5. Iannarij 1666.

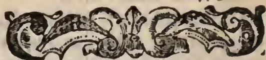
Fr. Seraphinus Pizzinardus Lector
Primarius Theologiæ ibidem,
ac S. Officij Consultor.

Imprimatur

Fr. Michael Pius Passus
Inquisitor Gen. Genuæ.

1665. 23. Decembris.
Impr. Ex auctoritate Excellentissimi, & Illustriss. Magistr. Inquisit. Status.

Io: Franciscus Castagnola
Cancell.

DE REPVBLICA GENVENSI.

CVm de Genuenſi Republica multi multa ſcripſerint, inter quæ aliqua non benè tornata depręhēduntur; operæ pretium me factūrum exiſtimaui, ſi aliqua ad notitiam aptiora, quaſi in breui tabula, potius delineabo, quam ſcripſero. Vrbis Genuæ primordia, resq; geſtas priorum ſeculorum, quas vetuſtatis caligo contexit, vix attingam: Etenim nimiæ eſſet confidentiæ, Scriptorem, ſenio propemodùm confectum, dies potius antiquos nullo fructu rimari, quam cogitare annos æternos; &

inter curas publicas graues, mordaceſq; priuatas, nubes, atq; inania captare non vacat. Per ſecuram annalium ſemitam vſq;ad maiorum noſtrorum decimi circiter ſeculi magna nomina, & priſcæ virtutis exempla, imagineſq; pertingam. Recentiora verò, & ea,quæ proximis hiſce ſeptuaginta annis, vel oculis noſtris vidimus, vel perſpeximus, vel manus noſtræ contrectauerunt, quorumq; pars aliqua fui,incorrupta fide, ſine ira, at non ſine ſtudio,memorabo. Studium enim in Patriam, ſed æquè in veritatem, adeo non diffiteor,vt etiam apertè profitear.

Ad rem igitur accedens,quadripartito ſcriptionem hanc diuidendam cenſui.

Primò agam, De Genuenſium Dominio:

Secundò, De Gubernatione.

Tertiò, De Potentia.

Quartò, De Dignitate. *Caput*

CAPVT PRIMVM.

De Genuensis Reipubl. Dominio

SECTIO I.

DE VRBE GENVA.

1. DOMINIVM Genuense Liguria, & Corsica, cui adheret Capraria, parua Insula, censetur, Liguria, eiusq; ducentorum fermè milliarium tractus, ab Ortu Solis Macra, ab Occasu Varo amnibus, notissimis finibus, terminatur. Septemtrionale dorsum in colles Pedemontanæ, & Mõtisferratensis Regionis, atq; in plana Mediolanensis, & Parmensis Dominij ferè desinit. Facies verò meridionalis Ligustico mari alluitur, & Corsicam spectat, illamq; cum ipso mari, Orientali ora, & Occidentali, (quas hodie vocãt *Riuiere di Genoua*)

quaſi brachijs, & gremiò fouet, atq; complectitur. Litoralis hic tractus à Finarienſi Marchionatu, & à Valle Vnelienſi, illo quidem Hiſpanicæ, hac Sabaudicę ditionibus interciſus, Sarzanenſis vrbis agro, qui eſt vltra Macram fluuium, atq; Oppidorum Noui, & Ouadæ territorijs, quæ vltra Apenninum ſita ſunt, largè ſupple-tur. In medio ferè huius continentis iacet Genua vrbs, imò veriùs dicetur aſſurgit: quippè, ad altos montes aſcendens, ipſorum iugo continuæ nouem milliarium munitionis iugum impoſuit: & quæ olim montibus ſubdita fuit, atque aperta mari, modò mœnibus mare, monteſq; coercet: adeoque duabus pilis, immanibus molibus, ſeù potiùs montibus, in mare demiſſis, ab ampliſſimo portu manufacto Auſtrinas, Africanaſq; tempeſtates prorſus exturbat.

II. Vrbis

II. Vrbis habitatores, antè nuperam pestilentiam, quæ contigit anno 1657, Centenorum millium numerum implebant: Dimidium morbus exitialis absumpsit. Gliscente mox multitudine, vt potè Cæli salubritate fœcundante, & loci opportuinitate inuitante, septennij spatio ad septuaginta millia excreuit, & augetur in dies.

III. Duplici mœnium gyro vallatur. Interior muri firmissimi, atque dispositis aptè propugnaculis interstincti, quinque milliarium spatium amplectitur: exterior nouem. Inter vtrumque Villæ, domusq; innumeræ, ad excipiendam multitudinem quantumuis grandem, quæ ingruente bello ad Vrbem confugeret, vel consultò, ad eiusdem Vrbis tutelam induceretur. Exteriora mœnia, non muris extructis, sed subrutis potius rupibus constant, montibusq; præ-

ruptis. Sulphureo enim puluere, opera haud facili, indito cautibus, & incenso, saxa volant ingentia: mox, malleis ferreis, & scalpro, reliqua rupes formatur in murum. Huic validissimæ munitioni obducta est fossa, cauato saxeo solo, atque adeo cuniculis, & hostilibus accessibus imperuia, vt etiam imperuium exterius, interiusq; pomœrium. Hæc, aliaq; singulari industria prouisa, Vrbem præclaram statuunt, aduersus quoscumque hostium conatus, tota Europa personante, securam: Adeo, vt maximi Monarchæ tantæ vrbis imaginem habere voluerint, quò eximium artis cum natura amicè coniurantis opus, non modò animo, sed & oculis obuersaretur: quodque admirationem augere potest, immensa opera in triennale missa compendium fuit: sicuti triennalis etiam fuit paulò post nuperæ pilæ constru-

ctio : ſtupentibus aduenis, nautis præcipuè, tantam triennio in mari natam peninſulam, maria clauſa, montes, vrbemq; quinquaginta circiter Regalium (vt vocant) propugnaculorum corona circumdatam; & tantum non ſidera ſublimi vertice ferientem, certè nubibus altiorem.

IV. Intra vrbem opera publica, & priuata viſuntur valdè magnifica: Templa præcipuè, quæ pauca alia cuiuſuis vrbis ſibi præferri vix patiuntur. Templum Metropolitanum, in media vrbe ſitum, & multa ante ſecula ædificatum, ac ideo nec vaſtitate, nec recentiore architectura inſigne, pluribus alijs cedit ornatu; ſed Sanctiſſimi Præcurſoris cineribus ſibi creditis, excellit omnia. Ibi, in ſacello præclaro, aſſeruantur decentiſſimè ſacra pignora: verè ſalutis pignora: nàm, centies repetito miraculo, ſolo aſpectu, maris tumentes

fluctus

fluctus, tempeſtatesq; compeſcunt.

V. Omnes Religioſæ familiæ certatim ſuas ſacras ædes, domoſque excitauerunt: pleraſq; magnificentia ſpectabiles: omnes priuatorum pietate, opibuſque. Cæteris præſtantiores habentur ædes Annunciationis Beatæ Virginis à Lomellinis, Sancti Syri à pluribus nobilibus familijs, Ieſu Christi Domini noſtri à Pallauicinis extructæ: ſed inter omnes micat Collegiata titulo Sanctæ Mariæ ab vna Sauliorum familia à fundamentis erecta, ſplendidèq; dotata.

VI. Reliqua autem publica opera, & ipſa grandia: Palatium, nondum tamen abſolutum, Nauale, Aquæductus, horrea. Exiccata magna antiqui portus portio, atque contractum mare, in ipſo ſalo fundatis productioribus vrbis mœnibus, iniectiſque ruderibus, ad duplicem vſum. Magna etenim pars data publicis

furnis,

furnis, structuræ magnificentia, non necessitati tantùm, sed ornatui Vrbis inseruientibus: Maiorem verò partem sibi vendicant plura promptuaria, magnificentioris adhuc operis, mercibus quibuscumq; mercatorúm recipiendis, vsquedùm venundentur, vel exportentur. Sed omnium maximum domus, necdum perfecta, sed miræ iam magnitudinis, ac pulcritudinis, ad excipiendos, alendos, pietate, atque opificio instituendos quoscumq; vtriusque sexus, & cuiuscumq; ætatis egenos, ab officio Pauperum, (de quo Magistratu suo loco dicendum erit) nuper pijs eleemosynis fundata in ima valle, & iam colles supergressa: Dubium maior, an vtilior.

VII. Priuatę Domus, similes principalibus, permultæ, & intra veterem contractiorem vrbem, maximè ad duas vias nouam, ac nouissimam,

& intra

& intra Vrbem recentiorem, atque laxiorem, & longè plures in suburbijs, ac suburbanis: Ibi amœnissimæ valles in litora desinentes, lętos colles, ac fluuiorum Bisamnis, seù Feritoris,& Porciferæ limpidas aquas excipiunt; quorum ille orientale Vrbis latus præterfluit, hic aliquantulum ab occidentali recedit. Ab hisce vallibus, litoribus, collibusque (præcipuè ad litus, & suburbanum, cui Sancto Petro de Arena, & in colle, cui Albario sunt nomina) attollunt se se quamplurimæ amplæ, aspectuque ipso iucundissimæ domus priuatorum, quæ quidem, si possent in vnum coire, vtique Vrbem quacumque alia pulcriorem, magnificentioremq; conflarent.

VIII. Ibidem domibus coniunctæ Villæ, hortique, omnibus naturæ, & artis delicijs affluentes, ac omnis generis arboribus consiti: maximè

mè malis aureis, citris, limonijſque, quæ arbores, parietibus domorum, & villarum macerijs prætentæ, in domos ædificari, & ſaxa ipſa fœcundare videntur: Certè parietes faciũt viridantes, diſcolores, ac verſicolores, pendentibus varij temporis fructibus, & albentibus floribus, qui, roſis, apiarijs (Italicè *Gelſomini*) hyacintiſq; coniuncti, numeroſa, imò potius miſta, gratiſſimaq; ſuauitate odorum, atque vario, & lætiſſimo proſpectu, nedùm ſenſus, ſed animos ſuo modo, nutriunt, recreantque.

IX. Porrò Suburbijs, abſque interſtitio Suburbana iunguntur, quæ viatoribus imponunt vel moleſtè, vel iucundè. Venientes enim, longam agitationem pertæſi vel maris, vel iumentorum, ad Suburbani remotioris ingreſſionem, citò nimis vrbem ſe putant ingreſſos, falluntur q;: abeuntes verò, ſe vix ab vrbe digreſſos

existimantes, longè iam se abesse, & multùm processisse cognoscũt. Suburbana autem, ad orientem septimo ab vrbe lapide, Neruo, humili vico, ad occidentem, decimo lapide ab eadem, Vulturo oppido terminantur. Sed, antequam Vulturum, offert se Pelium (vulgo *Pegi*) pagus nautarum populo plenus, atque insignibus nobilium ædibus, prædijsque apprimè ornatus, quo ægroti, & ex morbis conualescere incipientes, ac valetudinarij, potissimùm per hyemem, quasi ad sanitatis asylum, præ aeris temperie, ac loci amœnitate confugiunt.

X. Aliud simile perfugium, atq; à frigore fortasse tutius, præbet vicus, quem modò diximus, Neruum, qui piscatorum, agrestiumq; casis, nonnullas etiam per adiacentes colles, ac litora, nobiles ædes adiungit. Hic tractus duo passuum millia

non

non excedens, perpetui veris est sedes; Ideoq; fortasse Neruum sortitus est nomen, quasi Vernum, facili corruptela. Ibi parùm est rigente bruma prata virescere, vernare sata: parùm etiam ab eodem aureæ mali ramo pendere simul quà flores, quà fructus, partim florido calyce dehiscente vix apparentes, partim grandiusculos, sed virentes, alios virētes simul, & croceos, adhuc tamē acerbos, alios demum maturos, aureosq; & nedùm oculos delectantes, sed etiā gustum solicitantes: Etenim hæc omnia communia sunt vniuersæ ferè prouinciæ, eiusmodi arborum nemoribus affluenti: At vnum Neruū reperias perpetuo, ac multiplici brumali flore odoratum, & maximè rosis. Sed, & hoc parum: nàm ibi præmittit hyems cinaras, seù carduos altiles (Italis *carciofi*) pisa, fraga, quæ alibi adulto tantum vere promuntur,

muntur, nisi solito molliore, ac placidiore fortè hyeme; quod Liguriæ haud raro contingit. Flores hi verni, rosæ, fructusque præcoces, exilis fortasse redditus videantur, quasi paucorum delicijs tantùm, vel pregnantium appetitibus indulgentes: Sed contra est: Nam cinaræ, rosæq; ad multas per Italiam vrbes trasportantur, ideoque, & Genuæ haud vili pretio emuntur per hyemem: pisa verò, & fraga, mensis delicatioribus reseruata, certè paruo non parantur.

XI. Denique ora maritima vtrinque circa vrbem ad passuum vigintiquinque millia perpetuis ædificijs, plerisque nobili structura conspicuis, est referta: itaut, mari ad vrbem accedentibus exteris, vix credibile sit, illa omnia vrbem vnam esse, & non esse.

SECTIO

SECTIO II.

DE ORA MARITIMA OCCIDENTALI.

I. HIS dictis de Vrbe, ac Suburbijs, & Suburbanis, tendendum est dextrorsum ad oram, seù prouinciam occidentalem; vbi primum occurrit, quod diximus, Vulturum, frequens diuitibus mercatoribus oppidum, atque vulgo nautarum, quod, assidua, etiam vltra fretum Gaditanum, nauigatione, magnas quæsiuit opes, & optimo earumdem vsu, Templum, quod vel Romæ spectari mereretur, breui temporis spatio priuatorum ære construxit. Mox aditur oppidum Arenzanum, quod, paucis abhinc annis infra mediocritatem, modò in tantum excreuit, vt naui-

bus onerarijs grandioribus vltra quinquaginta Mediterraneum, Oceanumq; percurrat. Inde, eumdem cursum occidentalem tenentibus, post Cogoletum vicum occurrit Vorago oppidum non ignobile atq; valetudinarijs hyemalibus mensibus apricum, placidumq; litus expandens.

II. Mox, post pagos Cellas, & Arbisolam, quæ optimo vino laudatur, obuia fit Sauona, Vrbs vetus (de qua Liuius lib. 28. in fine) ciuium nobilitate, ac diuitijs præstans; sed duorum Maximorum Pontificum Sixti IV, & Iulij II. natalibus multò præstantior: mænibus, cœterisq; munitionibus, & arcibus, ad excipiendos, & repellendos hostiles impetus abundè munita, stationemq; habens triremibus alijsque minoribus nauigijs satis commodam, & quinto ab Vrbe lapide portum Va-

dorum

dorum (antiquis Vada Sabatia) cuicumq; maiorum nauigiorum classi sufficientem: Nobilitata verò est cum maximè ab Apparitione Sanctissimæ Dei Genitricis quarto ab vrbe milliario, vbi, in eiusdem honorem, & Dei cultum, sacra ædes, tota circumquàq; prouincia, & adiacentibus regionibus, inclyta, cum ampla domo, quamplurimis pauperibus alendis, & peregrinis excipiendis, erecta est, & apprimè ornata, splendidèq; habita. Iuxta vrbem multa priuatorum prædia, ædesque conspicuæ, ac potissimùm in Suburbijs Lauaniola, & Legio; vbi etiam Villæ multæ, nedum ad delicias, sed & ad prouentus, redditusq; non exiguos cultæ: Territorium enim æquè amœnum, ac ferax, præcipuè vini optimi.

III. Succedit Naulum, Ciuitas, vel plurimarum turrium priuatarum

certissimo indicio, quondam potens, nunc verò Episcopalis quidem Sedis decus retinens; Sed raro habitatore: stationem præbet quibuscumq; nauigijs tutam: Sequuntur Petra oppidum, & pagi Burghetum, ac Ceriale: Exin Albinga, veteribus Album Ingaunum, Vrbs magni olim nominis: modò autem Cœlo parùm salubri, ad paucos habitatores redacta. Etenim nobiles familiæ plerumque in Suburbanis degunt, vel feudis suis, vbertate etiam glebæ alliciente, & generosa vina ministrante. Postea Alassium oppidum, amplitudine multis Ciuitatibus præferendum, quod Promontorio Meiræ, (à Meira fluuio præterlabente nomen sortito) multum in mare extento, fidam stationem nauigijs indulget, abũdatq; oppidanis ornatissimis, ac diuitibus, mercaturam, & mare colentibus; necnon nautis,

per

per mediterranei litora, ſcopuloſuè coralium expiſcantibus, cui rei maximè incumbunt habitatores Aquiliæ pagi Alaſſio contermini. Mox Andoria inter colles viribus virentes, & Ceruum caſtellum propter litus aſſurgunt. Proximum eſt Dianum, oppidum inſigne, præclaris olim facinoribus, pluribuſque nobilibus familijs, & agro olei optimi feraciſſimo, nec ſuauiſſimo vino carente, alijſque fructibus omnibus. Poſtea erectum caput oſtentat Portus Mauritius, in colle ſecus mare, oppidum itidem nobile, frequens, diues, & Epiſcopali tiara dignum. Exinde Tabia paululum à mari refugit, atque ex colle ſe ſe demittit in Vallem, nobile pariter oppidum, quod Sanctæ Eccleſiæ dedit quamplures viros doctrina præſtantes, & multos infulis ornatos: vino verò, quod muſcatum vocant, Cyprijs,

Creticis, Falernisq; fortaſsè anteferendo, celebris.

IV. Sequitur Sancti Romuli oppidum, in vicem antiquæ Matutianæ, quondam à Saracenis euerſæ. Numerantur in illo ad quindecim, & vltrà hominum millia: vulgo victum, primoribus vitæ commoda, ſuppeditantibus, præter communes terræ fructus, malis aureis, citris, atque limonijs, maris beneficio, ac iumentorum dorſo in Tranſalpinæ Galliæ, atque Germaniæ regiones, imò ad vſque magnæ Britanniæ, Daniæ, Noruegiæ, Sueciæ, Poloniæq; Regna tranſmiſſis. Hæ arbores ſeptem vallibus continentur, quæ verè appellari poſſunt Paradiſus malorum aurearum, quarum fragrantia per aera, perque pelagus ad multa milliaria longè latèque diffunditur. Palmarum quoque ferax eſt Sancti Romuli ager, quas circumiectæ prouinciæ

uinciæ omninò nesciunt; atque ipsi Romani Pontifices illas ad sacras maioris hebdomadæ ceremonias aliunde non habent: præmonstrante fortassè ipsa rerum natura, Sanctam Dei Ecclesiam ab Liguria multum palmarum nobiliorum & habuisse, & sperare posse. Tandem Liguriam ab occasu Solis claudit Vintimillū, Sedes Episcopalis, habitatores habens paucos, sed diuites agri fœcunditate: Ciuitas quondam ingens; Guittæ Sancti Antonij matris patria, atque (vt tradit Paulus Britius Episcopus Albensis, in libro de Progressibus Occidentalis Ecclesiæ pag. vndecima supra centesimam) eiusdem Cœnobitarum Patriarchæ, ibi in lucem editi, nobilitata cunabulis.

SECTIO III.

DE ORA MARITIMA Orientali, & Mediterraneis.

1 MOdò Genuam redeundum : Indè tendentibus in Orientem , obuij fiunt (post ea, quæ diximus, suburbia, ac suburbana, Neruumq;) pagi Buliascum, & Saulum : Mox Rechum; exin Camulium, vnde Promontorium , quod Caput montis appellant , excurrens in mare , ab sinistro latere Portum Delphinum abscondit ab Africo , & ab omni tempestate tutatur . Mox Rapalli sinus aperitur, nauigijs grandibus satis tuta statio ; pluribus ad mare vicis , & collibus fructiferis pulcher: precipuè pago Sanctę Margaritæ,

garitæ, qui Sancto Romulo magnitudine tantum cedit, ac palmis: Aurea mala producit meliora. Rapallum verò vicus est insignis, mercatoribus, nautisque frequens. Ibi ius dicitur multis hominum millibus, conuenientibus ex frugifera admodum valle, & agro satis amplo, vel fructibus pleno, vel gregibus. Inde, post quinque passuum millia, Clauarum suum litus extendit, oppidum celeberrimum, ac pulcherrimum, sacrarum ędium magnificentia, pluribusque nobilibus familijs clarum, amæno, fertilique, & vina laudatissima largiente agro, eoque (vt in prouincia non ampla) latifundia continente. Proximus Clauaro est (Lauania fluuio tantum intercedente) Lauania vicus., nupera pulcherrimi templi constructione spectabilis, Lauaniæq; Comitatus multarum nobilium familiarum meritò decan-

tatus origine. Sequitur Segestum; oppidum peropportunè situm, amplis predijs, & fœcundo territorio, maximè vini, mensis nobilioribus reseruandi; habitatore multo, vt petè terre, mari, ac mercaturæ operam dante. Ibi plerumque vitam degit Brugnati, mediterraneæ Ciuitatis, Episcopus; maritima montanis, hybernumq; Solem niuibus vernis anteferens. Mox Monelia, ac Framula pagi, & Leuantum, oppidum diues, & quinque Castella vocabulo Mons ruber, Vernatia, Cornelia, Manarola, Riuus maior. Hæc Castella in maris, præruptorumq; montium sunt locata confinio: & quando ager omninò deerat, nec aderat Thaumaturgus, quo montes iubente recederent; industrij habitatores, per ardua scopulorum enisi, & manibus, quasi per murales scalas, magis quam pedibus proceden-

tes,

tes, viteſque ipſis cautibus inſerentes, vinum, antonomaſticè appellatum *Amabile*, de ſaxo duriſſimo expreſſerunt; vndè quinque terrarum ignota alioqui nomina; nec agnoſcenda, ad omnes per Europam regiones delata ſunt.

II. De rupibus deſcendentes ad mare, Spedia oppidum in ſinum ſuum, nos apertis vlnis excipiet; Sinus hic, Palmariæ inſulæ obiectu ab Auſtro aliqua ex parte tutus, & Africo, Portus Lunæ à veteribus appellatus eſt; Sed, quod maximè ſecuritatis intereſt, aliquibus promontorijs procedens, totidemque recedens litoribus, plures efficit portus optimos; quorum, qui primus occurrit, commune cum imminenti oppido, atque arce, nomen à Venere nactus eſt, licet à templo vetuſto Sancti Venerij, verè ſit dicendus: forſitan ob totius ſinus, ac po-

situs pulcritudinem, quæ in ipso loci vestibulo, Veneris nomine, quasi omnis venustatis titulo, inscribenda esset: Siuè Vrbi, quondam Lunæ vocabulo cohonestatæ, Veneris portum, oppidumque, insita vulgo leuitate, & inter proximos æmulatione, è regione opponere voluerunt. Spedia, quæ alij Species, insigne omninò multis nominibus oppidum, facie in meridiem obuersa, integram Solis periodum dimetitur: dextero sui sinus latere, seù brachio, eiusdem Solis orientis radios venientes excipit; leuo deponit abeuntes; Vtrique brachio non desunt manus armatæ; Siquidem dexterum desinit in Portum Veneris, seminarium nautarum, sociorum naualium, nauiumque gubernatorum, per quos expedit classes, quasi missilia; Sed munitissima Sanctæ Mariæ arce, in peninsula sita, comminus vel pugnat,

vel

vel terret. Siniſtrum verò, ſcuto Ilicis oppidi, & arcis, turriſuè grandioris, pendentibusq; ex ea mille clypeis fortium oppidanorum, numeroſiq;, ac bellacis populi, regionem protegit, ac tuetur. Porrò elementa omnia ſinus huius bono conſpirant. Aer benignus, ac purus; Terra latè ſternitur in planicies, leniter aſſurgit in colles, molliter curuatur in Valles: vbique optimorum omnis generis fructuum, & frumenti, vini, oleiq; ferax: Mare piſcibus abundans, & inſigni, perpetuoque naturæ miraculo nobile: quippe aquæ dulcis fons è medijs ſalſis vndis erumpit, adeo copioſus, vt repellere valeat accedentia parua nauigia: Docente ipſo auctore naturæ Deo, homines poſſe, & inter mortalis vitæ fluctus, animi tranquillitatem, atque inditi ab ipſo Deo ſpiritus dulcedinem conſeruare. Ad naturæ

dona

dona accedit ciuilis dignitas, pluriumq; nobilitas familiarum. Tandem Vrbs Sergiana, vulgo Sarzana, vetustæ, ac nobilissimæ quondam Vrbi Lunæ substituta, Genuense Dominium nobiliter complet. Fulget Episcopatu præcipuo, ciuibus, familijsq; nobilibus, territorij amœnitate, ac fœcunditate; Sed omnium maximè Sancto Eutychiano, Christi Martyre, atque Nicolao V. egregijs Romanis Pontificibus genitis, est celebranda.

Hæc de Liguribus secùs mare habitantibus.

III. Interiora constant multis oppidis, pagisque innumeris, multo habitatore frequentibus; Triora, Ceriana, Zuccarello, Plebe Teicij, Toirano, Saxello, Ouada, Nouis, Gauio cum arce munitissima, Vultabio, Montobio, Roccataliata, Varisio, Castilione, Carro, Burghetto,

ghetto, Godano, Vectiano, Trebiano, Arcola, Coruaria, Amelia, Hortonouo, Castronouo, Nicola, Bolano, alijſque.

In vniuersùm tota Liguria frumenti parum, at vini, oleique optimi, & fructiferarum arborum largè fœcunda; ſed ſulcorum terræ ſterilitatem ſupplet maritima natio ſulcando mari, cuius experta eſt elationes verè mirabiles.

SECTIO IV.

DE REGNO CORSICÆ.

1 ODO transmittamus mare, & in Corſicam nauigemus, quæ eſt tertio loco ponenda inter Tyrreni maris inſulas, centeſimo milliario à Genua diſſita. Excurrit à Septemtrione in meridiem milliaria centumquinqua-

quaginta. Circuitus eius quadringentorum. Centumviginti, & vltra hominum millibus habitatur, & longè pluribus habitaretur, nisi gens ferocior armorum tractandorum magis, quam terræ vomere, aut ligone versandæ tangeretur amore. Sex Episcopatus habet, Marianensem, Accensem, qui in vnum coaluerunt, Aleriensem, Aiacensem, Nebiensem, Saguntinum. Habet plura oppida, multos pagos; Olim multis vrbibus celebris fuit, Plinio teste, alijsque.

II. Tellus varia. Quæ spectat Italiam, non parum fert frumenti; reliqua referta vitibus, oleis, ficubus, castaneis, amygdalis, moris alendis bombycibus, vnde sericũ optimum, tandemq; nemoribus pulcherrimis, arbores ad omnem humanum vsum, & feras ad venatorum satietatem alentibus. Vino multo abundat,

coque

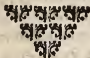
eoque laudato. Mare alluitur piscosissimo. Terræ viscera ferri fodinis affluunt: naturæ cum ipso Corsicæ nomine in vnum conspirantis præiudicio. Corsi enim corde sunt ferreo, adeòque ad sicam, armaq; prono. Campi verò, montesq; innumeris gregibus, caprarum præcipuè, equorumque, atque apum examinibus abundant, & lacte, ac melle manant: Aptè etiam ad Corsorum ingenium, qui sub lingua, cum lacte, & melle, habent aculeum, adeòque foro nati sunt: Bello autem fortissimi, quippè qui cum Romana Republica plura bella gesserunt, acieque iustis exercitibus dimicarunt; præcipuè anno 577. ab vrbe condita cum Prætorio Caio Cicereio, qui in pugna ædem vouit Iunoni monetæ, & vicit, cesis Corsorum quinque millibus: ita Liuius lib. 42. circa initium. Insuper scatet Corsica

ficà aquis medicis, curandis morbis.

III. Duas habet arces munitiſſimas Bonifacium ſcilicet, Genuenſem coloniam, cum portu inſigni, & Caluium, pariter cum optimo portu.

Habet etiam alios portus duos; alterum ad Aiacium vrbem, vbi ſinus grandis, atque ager pulcher, & fœcundus; alterum, & quidem pulcherrimum, in parte interiore (vt vocant) quæ vergit in Orientem, vocabulo Portus vetus.

Hæc pro noſtri operis ratione de Dominio Genuenſi, quoad dimenſionem terrarum, & habitatorum frequentiam, atque de hominum, terræq; ingenio dicta ſufficiant.

SECTIO

SECTIO V.

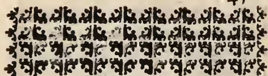
DE MARI LIGVSTICO.

I. VErùm quia Genuenses ſuum Dominium Liguriæ, Corſicæq; litoribus negant includi; aliquid de Mari Liguſtico, quod ſibi aſciſcunt, attexēdum eſt. Illud ergo Genuenſium virtute per maria omnia diffuſum fuiſſe opportunè demonſtrabitur. Nunc de eius tantum natura, Dominioq; pauca ſubdemus. Longitudo eius Liguriæ litorali æqualis: Latitudo ab Liguria in omnia Corſicæ litora extenditur. Procelloſum eſt ab Auſtro Africo: à Borea etiam nonnihil periculoſum, ſi nauigiorum gubernatores clauum tenentes, ſubitos è montium faucibus erum-

erumpentes ventos minus promptè declinent. Apud plerosque diffamatum est ex piscium penuria: Sed si habitatorum, quos alit, numerus computetur, omni caret sterilitatis infamia: quin potius à fœcunditate celebrandum, cum ab Liguria multùm piscium ad mediterraneas regiones vniuersæ Cisalpinæ Galliæ iugiter transferatur.

II. Dominiū Ligustici maris Genuensibus ferè omnes, certè omnes siuè Iuris, siuè historiarum scriptores attribuunt: quod quidem magno illis constitit, exturbatis ab eo, & iactatis, exactisq; æquore toto Saracenis. De hoc Dominio maris Ligustici videndus omninò Petrus Baptista Burgus.

CAPVT

CAPVT SECVNDVM.

DE REIPVBLICÆ GENVENSIS Gubernatione.

SECTIO I.

DE MAGISTRATIBVS, atque Concilijs.

I. TRADITIS ijs, quæ de Reipublicæ Dominio traden da erant, tranſeundum eſt ad eiuſdem Reipublicæ gubernationem.

Summa, omniſque poteſtas eſt pœnes Patritiorum familias, quæ, præter abſentes, & vigeſimum ſecundum ætatis annum nondùm

tranſ-

transſgreſſos, modò ſeptingentorum numerum non excedunt Huic ordini aliquando aliqui pro temporum opportunitate adſcribuntur.

Hi omnes Maius Concilium conſtituunt.

Quotannis ex hoc numero ducenti, maiores annis vigintiſeptem, ſeliguntur; qui Minus Concilium appellantur.

II. Ambobus Concilijs præſunt duo Collegia; Alterum duodecim Senatorum, vnà cum Duce, qui eſt totius Reipublicæ caput; alterum octo Procuratorum, quibus additi, qui Ducali dignitate perfuncti ſunt, atque, quoad in humanis agunt, & ipſi Procuratoria dignitate cenſentur, parem, vel circiter, Senatui numerum explent. Dux ergò cum ambobus hiſce Collegijs, Ianuario menſe appetente, minus Concilium cogunt, ad hoc, vt per illud eligantur

tur triginta (vt lex loquitur) optimi Ciues, coram ijsdem Collegijs, sed suffragium non ferentibus; qui triginta viri postridie ex toto maiori Concilio eligunt Minus ducentumuirale Concilium in sequentem annum. Hi triginta viri biduo, vel triduo, munus expediunt, & Kalendis Ianuarijs succedit nouum annuale Concilium Minus, quod tamen plerumque constat ex ijsdem ciuibus, ex quibus constabat Concilium anni præteriti, paucis mutatis, vel per obitum, vel per absentiam, vel ob aliquam iustam causam, seù impedimentum.

III. Duo verò Collegia, præter eos, qui Ducalem dignitatem tenuerunt, sorte extrahuntur ex vrna, in quam centum viginti virorum selectorum nomina conijciuntur hoc pacto.

Cogitur quolibet Iunij mensis initio

initio Minus Concilium, vt suppleatur numerus virorum Centum viginti: scilicet in locum demortuorum, & eorum, qui proximè ex vrna extracti fuere, qui saltem sunt decem numero: Etenim bis in anno educuntur quinq; ad biennale munus Senatoris, vel Procuratoris, & tres prius educti Senatoris, reliqui duo Procuratoris munere funguntur.

Diximus saltem decem quotannis extrahi; quia non raro accidit, vt extra ordinem sit supplendus numerus Senatorum, vel Procuratorum, nempè eorum aliquo vita functo, vel ad Ducale fastigium assumpto, vel vtcumque impedito: prӕterquam quod ex toto Centum viginti virorum numero plures in anno vita excedunt, eorumq; etiam loco alij sunt substituendi, vt dictum est.

Cogitur ergò mense Iunio Minus

Con-

Concilium coram Collegijs. Vnusquisque de Concilio prodit nomen illius ciuis, saltem quadragenarij, quem dignitati Senatoriæ, & Procuratoriæ parem esse putat. Mox idem Concilium, ter ad summum latis suffragijs super vnoquoque nominatorum, seù candidatorum, ex illis seponit numerum duplo maiorem eo numero, qui deest ad numerum Centum viginti. Hic demum numerus, duplo maior, Concilio Maiori proponitur, & ex illo eliguntur tot, quot desunt ad supplendum numerum Centum viginti virorum, qui dicitur Seminarium.

IV. Ducis vero electio huiusmodi est. Duce, biennio exacto, ad propria reuerso, congregatur maius Concilium: numerantur Consiliarij, qui intersunt, & totidem globuli ponuntur in vrna cooperta, ex quibus quinquaginta deaurati, reli-

qui deargentati, cœtera omninò similes. Vnusquisque ex Consiliarijs (nemo autem ex duobus Collegijs, quæ in Ducis electione habent ius ferendi suffragij, non autem nominandi) sua manu, cæco delectu, capit globulum suum. Sortiti deauratum numero quinquaginta, secedunt in conclaue, & quisque, clam socijs, scribit nomen illius, quem ad Ducatum euehendum censet, modo non sit minor quinquagenario. Editis nominibus, si fortè nominati numerum vigesimum non attingant, à quinquaginta nominatoribus scrutinium repetitur. Stato ergò numero saltem viginti candidatorum, itur in suffragium cuiuslibet eorum, & quindecim ex eis, qui plura suffragia fauentia retulerunt, postera die deferuntur ad minus Concilium, cuius suffagijs quindecim viri rediguntur ad sex, qui tandem

dem ad maius Concilium denuò referuntur, atque ille, qui plura suffragia retulit, Dux renunciatur.

V. Prosequamur modò quęnam sint horum in Republica partes.

Dux cum duobus ex Senatu expediunt quædam leuia; vel, si grauia, incontinenti, quæ postea Senatui, vel Collegijs approbanda proponuntur.

Dux cum Senatoribus Principem refert, & fungitur auctoritate Supremi Rectoris, ita ut possit cuncta peragere, præter ea, quorum potestas ei per leges adempta est. Ciuiles controuersias omnes dirimere potest, vel alijs dirimendas mandare; testamenta, omnesque contractus potest infringere, & demùm præcipere, regere, & gubernare.

Res verò, quæ ad statum Reipublicæ pertinent, administrat vnà cum Collegio Procuratorum, de

quo supra diximus) quod quidem Procuratorum Collegium procurat Ærarium, & publica bona, atque alia nonnulla, ei à legibus demandata.

Res autem publicæ grauiores, neque à duobus simul Collegijs expediri possunt, nisi adhibito minori Concilio. Quinimo ad multa necessaria est etiam auctoritas Concilij Maioris.

Vtriusque Concilij comitijs semper intersunt quinque Legum Conseruatores, quorum munus est curare, nè quid contra Leges fiat.

VI. Præter duos maiores Magistratus, seù duo Collegia, & duo Concilia, seù Conciones, sunt in Republica quamplures Magistratus singulis functionibus accommodati. Præcipuè septem viri, Status Inquisitores appellati, qui quasi è specula, publica pericula cuncta prospiciunt.

ciunt. Alij, numerò sex, curant ea, quæ quouis modo spectant ad bellum. Alij quinque curant Annonam. Totidem alij triremes. Totidem naues publicas bellicas, purgando à piratis mari. Totidem mœnia, pilas, portum, aquæductus, vias, opifices. Totidem procurant esculenta, & poculenta quæcumque, pondera, mensuras. Alia demùm tribunalia, alijs functionibus erecta. Delictis puniendis, litibusque dirimendis, adhibētur Iurisperiti exteri. Si verò res exigat, in criminalibus extra ordinem per vtrumque Concilium publicæ vtilitati consulitur, & sæpè Suprema potestas duobus Collegijs in aliqua re graui conceditur.

VII. Ne autem quis metas attributæ sibi per Leges potestatis excedat, inductus est, præter Legum Conseruatores, quos diximus, quin-

que virorum Magiſtratus, ad cuiuscumque aliqua publica auctoritate fungentis, cenſuram, Supremorum Syndicatorum appellatione: cuius eſt vigilare, ne Dux, neque alius quiuis Magiſtratus, vel aliquis ex Magiſtratu quocumque, & ne quis, etiam infimi ordinis miniſter, publica auctoritate abutatur, neue quid contra Leges vel fiat, vel omittatur. Quod, ſi aliquid huiuſmodi admiſſum fuerit, animaduertere poteſt pro culpæ grauitate, & vel capite damnare. Si tamen quis reus fiat conſtante Ducali, ſiue Senatoria, ſiue Procuratoria dignitate, nequeunt Supremi Syndicatores in illum ferre ſententiam: ſed rem ad minus Concilium deferunt, cuius eſt, abſentibus ambobus Collegijs, & ipſis Supremis Syndicatoribus referentibus, ac Præſidentibus, cauſam cognoſcere, abſoluendo, vel condemnando.

nando. At si quis finito Ducali, vel Senatorio, vel Procuratorio munere, vel quiuis alius, à Supremis Syndicatoribus vel capite damnetur, vel notetur infamia, potest ad minus Concilium prouocare.

VIII. Aliud, & illud insigne Tribunal in Republica est, Protectores domus Sancti Georgij. Quando ærarium publicum maximis, & continentibus bellis per tot retrò sæcula exhaustum est; sæpe numero oportuit mutuari pecunias, ideoque publicos redditus oppignorare, & multa vectigalia in solutum creditoribus dare, per ipsosmet creditores exigenda. Vtq; eorumdem indemnitati consuleretur, facta est ijsdem à Republica potestas ex se ipsis quadringentorum Concilium eligendi, & Magistratum eorum, quos diximus, octo Protectorum, aliosque minores Magistratus constituendi,

quorum muneris eſt, nedùm oppignerarorum vectigalium exactio, ſed cuicumque creditori, pro modo crediti, iuſta ſolutio, & quarumcumque ciuilium controuerſiarum de huiuſmodi rebus, & earum occaſione, cuiuſcumque etiam capitalis criminis, iuxta Reipublicæ Leges, abſque prouocatione cognitio, iudiciumq;. Huic Vniuerſitati multa à Republica priuilegia conceſſa ſunt, adeòque religiosè cuſtodita; vt non defuerint, qui in vna Ciuitate duas putauerint Reſpublicas conſtitutas, quòd vtique falſum eſt. Quantum poteſtatis huic Vniuerſitati à Republica datum eſt; tantumdem eidem apud omnes, etiam exteros, conciliatum eſt dignitatis, ac fidei. Siquidem nulla vnquam Reipublicæ, vel vltima calamitate, vel mutatione etiam, factum eſt, vt creditoribus non ſit ſatisfactum; adeout, hoſtibus etiam in-

ingruentibus, in ſuprema pecuniæ neceſſitate, nunquam Reſpublica immenſam auri, argentique ſummam, tuto illi aſylo crediram, vel reſpexerit; Lucupletiſſimi verò huius rei teſtes fuerunt plures perduellionis rei, damnatique, quibus, eorumque hæredibus, ſatisfactum fuit ſemper æquè ac ciuibus optimè meritis. Hinc euenit, vt non ſolùm in illo ærario elicitæ è vectigalibus pecuniæ aſſeruentur; Sed vt in illud ſumma grandis priuatorum, etiam exterorum, pecuniæ vndèquàque confluxerit, confluatque. Hæc de Magiſtratibus Vrbanis.

IX. At Liguria omnis per Gubernatores, Prætoreſue annua tantum poteſtate præditos, adminiſtratur. Corſicæ verò Magiſtratus omnes biennales. Vnus Regni Gubernator cum gladij poteſtate, etiam in omnes, qui ei ſubſunt, Iudices. Gu-

bernator autem pendet à duobus Collegijs, quæ per Magistratum quinque virorum res Corsicas administrant.

Demum omnes, quos diximus vel Vrbani, vel per totum Dominium Magistratus, eliguntur, vel per sola Collegia, vel adhibito tantùm minori Concilio, vel etiam Maiori Concilio conuocato.

X. Leges habet Respublica peculiares, easque pro recta rerum administratione, temporumque opportunitate, quandoque vel mutat, vel corrigit, vel tollit omninò. Sed hæc fiunt tantùmmodò duobus Collegijs ad vtrumque Concilium referentibus, & ijsdem Concilijs probātibus. At nouæ Leges, quæ antiquas non tollant, vel corrigant, constitui possunt ab ijsdem Collegijs, minori tantùm Concilio adhibito.

SECTIO II.

DE PIIS OPERIBVS Publicis.

I. OPTIME' constitutę Reipublicæ ea, quæ hucusque retulimus, sufficere posse videantur: sed nonnulla subdenda sunt, quæ non sine maxima iniuria præterirentur.

Genuenses, quam Christi Domini nostri fidem ab ipsorum Apostolorum æuo auidissimè hauserunt, nunquam dimiserunt, imò armis, & proprio, hostilique sanguine asseruerunt; eximiæ etiam erga Deum pietati copulauerunt. Ideo anno humanæ salutis 1637., non docente humana prudentia, nec suo bifronte Iano innuente, qui & præte-

rita respicere videtur, & ventura prospicere; Sed Deo auctore, diuinum libertatis beneficium, Dei genitricis intercessioni acceptum præcipuè referendum, & cum maxima cautela tenendum esse intentiùs intuentes; Sanctissimam Dei Genitricem Mariam, vti peculiarem Reginam, sacris eius pedibus prouoluti, salutauerunt. Piam verò, tantamque Reginam, eius ad exemplum, quantùm humanitùs licet, pietatis officijs æquum erat omninò demereri. Hoc præstiterunt semper, prçstantque pro viribus Genuenses. Siquidem Pia opera, dudùm anteà in sua Vrbe instituta, semper nouis in dies incrementis amplificant.

II. Dudùm ergò instituerunt Officium Pauperum, vt vocant, ad omnium pauperum confugium, atque subsidium. Huic Oficio inseruiunt Octo viri, quorum munus est men-

mendicos omnes de triuijs, templisque tollere, & in vnum cogere, alere, veſtire, ijſque de vitæ neceſſarijs prouidere, eos ad pietatem erudire, ad aliquod opificium inſtituere, ſenes, infirmos, ac debiles, etiam otioſos, nutrire. Huius fama publicæ beneficentiæ, nedùm ab vniuerſa Reipublicæ ditione, ſed ab finitimis omnibus quoſcumque vagos, atque inertes inuitat: Vnde fit, vt manipulatim huiuſmodi homines, cum coniugibus, ac liberis, in Vrbem irruant, nemine prohibente: Ijdem vias, plateas, Templa, priuatas domos infeſtant. Multi capiuntur, & ad pias Aedes ægrè ducuntur, placet enim magis licentia, quam diſciplina, quando vtroque modo victus paratur. Tanto operi, iamdudùm (vt ſupra innuimus) inſtituto, nunc ampliſſima domus, cum proprio templo, in honorem Immaculatæ

culatæ Virginis Conceptionis, extruitur, quæ licet non adhuc perfecta, tamen intuentibus maximæ admirationi est, & propè diem fontibus, nemore, ac viridarijs erit inspicientibus iucundissima: Modo feruet opus, quod iam peruenit vltra dimidium.

Eiusdem Officij curæ, ac sollicitudini, reliqua Vrbana turba est commendata, ne quis egenus, sed mendicare erubescens, domi, vel miserè viuat, vel pereat. Adeunt ergò id genus homines Octouiros, pauperum Protectores, docentque de sua egestate; qui Protectores qualibet die Dominica ijs distribuũt tantùm panis, atque pecuniæ, quantum sufficere possit ad illam familiam sustentandam, habita ratione vniuscuiusque natalium, atque ad sibimet, suisque subueniendum industriæ, vel impotentiæ. Tanta, &

per-

perpetua erogatio vnicè pendet à liberalitate, imò pietate priuatorum, qui vel olim huic rei annuis redditibus prospexerunt; vel, siuè inter viuos, siuè ex causâ mortis, modò prospiciunt. Hic idem Magistratus est Iudex ordinarius causarum ciuilium eorum omnium, quibus subuenit; quæ res loco maximi beneficij habetur; Ita enim inopum lites & citiùs, & absque dispendio, & sine strepitu, & figura iudicij, solaque facti veritate inspecta, finiuntur. Demum ijdem Protectores procurant bona Immobilia, Iura, Actionesque ad tantum opus pertinentes.

Officium hoc pauperũ magnum est (haud dubiè) pietatis opus; sed non vnicum, quippe secundo loco addendum est aliud, quod dicitur

III. Officium Misericordiæ; quod constat ex quatuor viris, qui, vna cum Archiepiscopo, curant, ne

vltimæ

vltimæ piæ voluntates effectu careant, coguntque renitentes ad eas adimplendas; & distribuunt inter pauperes multa pia relicta, sibi credita, ad præscriptum testatorum: Quod quidem plurimum confert pauperibus sustentãdis: quandoquidem, per nobiles, & pias matronas, ætate prouectas, & viduas, vniuscuiusque auxilio indigentis, domum inuisunt, eique nihil necessarium deesse sinunt, multo quotannis ære erogato.

Nec solæ nobiles matronæ, mulieres Misericordiæ appellatæ, funguntur hoc pietatis officio; sed instituta est antiquitùs societas, valde pia, virorum honestæ conditionis, & spectatæ virtutis, qui, viri Misericordiæ, & boni testimonij, grandes eleemosynas colligunt, easque inter occultos pauperes distribuunt; verbem scrutantes in lucernis.

IV. Ter-

IV. Tertio loco ſuccedit Noſocomium, recipiendis cuiuſcumque generis, & nationis ægrotis. Opus hoc creditum eſt duodecim viris (Protectores appellant) qui aliqua ſimul omnes, ſed plura, partita inter ſe ſe triennali cura, quaterni adminiſtrant, & cauſas omnes quouis modo ad ſe pertinentes, cognoſcunt. Domus ampla, & vſque ad delicias ornata, fotibus ſcilicet, hortiſque languentium animis recreandis. Ad mille, & quandoque longê vltra, recipit vtriuſque ſexus morbis laborantes.

Ex Protectoribus aliquis quotidie omnes viſitat, pluresque medicos adhibet, nec cuilibet, vel maximo, ſumptui parcitur, vt nihil ægrotorum deſit nedum neceſſitati, ſed luxui.

Hæc domus ab piorum liberalitate magnos redditus poſſidet, & copioſas

piosas iugiter eleemosynas colligit.

V. Quarto loco ponemus aliam domum, seù aliud Nosocomium Incurabilium, vt aiunt, de qua eadem ferè dicenda, quæ vltimo loco dicta sunt.

VI. Quinto loco Officium Redemptionis captiuorum, qui passim quantouis pretio redimuntur: Intantum abutentibus infidelibus Genuensium caritate, vt sextuplum petant, habeantque pro Genuensibus, eo quod exigunt pro alijs omnium ferè nationum captiuis. Huic operi, facilè omnium pijssimo, proprius Magistratus institutus est.

VII. Sexto loco Magistratus Montis pietatis, opus notissimum, quod Genuæ omnibus largè subuenit.

VIII. Septimo loco Sancti Iosephi Virginum puellarum domus, quæ omnibus per Vrbem infirmis peten-

petentibus, gratis medicos, medicamina optima, ac fomenta ministrant; magnum quidem subsidium ijs pauperibus, qui publicam infirmorum domum adire erubescunt, nec domi suæ se se valent curare.

IX. Carceribus mancipati, licet ex delicto, habent Protectores suos, qui, & pro eis agunt apud Iudices, & ijs alendis necessaria suppeditant.

X. Postremò Mortuis curandis, ac sepeliendis, & eorumdem animabus ad æternam requiem, Dei benignitate, promouendis, & eorum familijs aliquo subsidio iuuandis, infinitæ propemodum Societates institutæ sunt, quarum omnium impensa summam pecuniæ efficit vix credibilem.

XI. Tot, tantisque publicis Pijs operibus, quæ omnibus, subdenda sunt alia, quæ non omnibus subueniunt, sed multis, nempè

Do-

Domus duæ mulierum ab impudicitia ad bonam frugem conuersarum.

Domus quinque Virginum pauperum, quæ docentur suis sibi manibus victum quærere, vsque dum nuptum dentur.

Domus paupernm puerorum Orphanorum.

Domus alia puerorum, qui per vias dispersi, alioqui sine tecto agunt, omni humano auxilio destituti, qui & suis sibi manibus cōsulere discūt.

Domus alia senum indigentium.

Turba autem infantium expositorum vltra mille, quam Nosocomium, seù infirmorum domus alit, quoadusque alicui opificio sint apti.

Demum omnium Sacrorum Ordinum Regulares innumeri, quibus verè nihil deest.

Sacerdotum secularium magnus numerus, qui de altari viuunt, de-

que

que multitudine Capellaniarum (vt vocant) perpetuarum.

Templorum nedùm nitor, sed sacra omnis generis, argenteaque supellex, nulli magnarum Vrbium cessura.

XII. Tandem, quando Templa ingressi sumus, de statu etiam, atque Gubernatione Ecclesiastica pauca enarremus.

Genuensis Archiepiscopus iam indè à multis sæculis multorum est Episcoporum Metropolita. Vnà cum Officio Misericordiæ, vt supra dictum est, magnam pecuniæ summam inter pauperes quotannis distribuit. Eius verò redditus, olim vberes, modò, præ rerum humanarum vicissitudine, ij sunt, qui mensam frugalem potiùs exhibeant, exigantque, quàm lautam: & tamen qui illum totis triginta annis tenuit Stephanus Cardinalis Duratius, de

pro-

proprio lauto patrimonio Sanctam Genuensem Ecclesiam super duas petras firmissimas stabiliuit, Seminario scilicet Clericorum, & Missionariorum Sacerdotum Collegio magnificè ædificatis, adeòque sibimet beata mansione in domo Domini præparata. In Clericorum conuictu, ad construendam Ecclesiasticam molem, disciplinæ, ac scientiæ salubri scalpro, iuuenes, sacris Initiati, vel initiandi, poliuntur. In Sacerdotum verò Collegio degunt viri, vitæ sanctimonia, atque infatigabili opera salutem animarum procurantes.

XIII. Reliqui per Genuense Dominium Episcopatus varij redditus sunt: In Liguria Sarzanensis, Albiganensis, Sauonensis, ac Vintimilliensis, saltem modici, Brugnatensis, ac Naulensis tenues. In Corsica Aleriensis, Aiacensis, ac

Ma-

Marianensis copiosi, ni pensionibus exhaurirentur. Nebiensis, & Saguntinus inopes; sed quod deest redditibus, frugalitate suppletur, quæ in Vrbibus sordida, extra illas vtcumque telleratur.

Corsicæ verò Episcoporum laboribus subleuandis, & Christifidelibus in vastis Diœcesibus instruendis egregius nostri seculi vir, ac Senator Ioannes Hieronymus de Bene, suo priuato ære, fundauit in Genua Vrbe sub Senatus auctoritate Collegium Clericorum, qui Societatis Iesu disciplina, probitate, & doctrina armati,& Sacerdotes ordinati, Apostolicum opus exequuntur: Exemplo Summorum Pontificum,qui Romæ Collegia huiusmodi Grçcis, Anglis, Hibernis, ac Maronitis instituerunt. Sed quis opera illa huic, de quo loquimur, composuerit? Romanis Pontificibus dictum est,Pasce

oues

oues meas: Eorum eſt potentia, eorum eſt Regnum, vt tanto muneri pares eſſe poſſint. Eccleſiæ theſauri in idipſum collati ſunt. Græci, Angli, Hiberni, ac Maronitæ, niſi Roma ſubueniatur, panem petunt, & non eſt qui frangat eis. At Corſis non deerant nec Præſules, nec Curiones, nec Sacerdotes, nec cuiuſcumq; ordinis Regulares: Sed Ioannis Hieronymi (verè Iuſti, atque Italicę vere *Dabbene*) priuatæ Heroicę pietati, ac liberalitati, non ſatisfacit menſura bona: exagitatam exigit, ac ſuperfluentem, ideoque vltro, de ſuo, Corſis, non panem, quo affluebant, ſed volatilia pennata miniſtranda ſuſcepit. Meritò

Dicite Iuſto, quoniam benè.

De Gubernatione Reipublicę ſatis. Sequitur tractatus de Potentia.

CA-

CAPVT TERTIVM.

SECTIO I.

DE POTENTIA ab effectibus.

I. NNO 1625, præter expectationem, maximi in Rempublicam belli pondus incubuit. Illa raptim mercede conduxit peditum decem millia, & aliquot Equites, pro locorum ingenio sufficientes. Ad hoc quatuor millia Ciuium armauit, & alia quatuor millia ex delectu vtriusque Oræ maritimæ, qui delectus haud minorem sexaginta

armatorum millium summam conficit. Pars copiarum ad angustias Apennini, vigesimo ab vrbe milliario, consedit; pars alia tutandæ occidentali prouinciæ missa. Illa ad Vultabium, in montium faucibus, ac modica planicie, cum hostibus manus conseruit, &, prælio victa, bello vicit. Nam hostis, ex cruenta admodum victoria, Genuensium animos, viresque percipiens; ad Vrbem procedendum non esse decreuit: Et Feriæ Duce, Mediolanẽsi Gubernatore cum valido exercitu appropinquante, aliquot oppida, pagosque cepisse contentus, receptui cecinit, & occidentalem Prouinciam petijt, eoque tractu, qui ab Albingana Vintimillium vsque pertingit, potitus est. Interim Respublica, mari potior, Vneliæ, & Marri oppida cum fœcundis admodum Vallibus, hostilemque prę-

toriam triremem intercepit, mox Gauium, octingentis peditibus firmatum, ac reliqua mediterranea oppida, suarum tantùm copiarum parte adhibita, recuperauit. Exinde, Hispanis auxilijs accedentibus, ab vniuersa Occidentali ora, ditioneque, hostes exegit, & plura oppida hostilia occupauit.

II. Hæc præstitisse vtique magnæ potentiæ fuit. Bello vixdum finito, triennij spatio, quam diximus Pilam construxit, Regis opus, vt ait ille, idque cautioni potius, quàm necessitati: alia enim simili Pila ante plura secula nauigiorum securitati prospectum erat.

Sæpè his proximis annis duodecim triremes instructissimas habuit, & aliquando, additis multis, ijsque validis grandioribus bellicis nauibus, classem haud contemnendam adornauit, quæ magnum mediter-

ranei tractum nauigauit, idque citra belli necessitatem, imò pestilentia imminente; adeoque si fortè bellum ingrueret, non est dubitandum Liguriam vniuersam maximis classibus suffecturam, quando vnum oppidum Arenzanum, vsque ad hanc ferè diem nullius nominis, modò quinquaginta onerarijs nauibus grādioribus ad maria omnia vsquequàque transcurrit, vt supra dictum est suo loco.

III. Sed magnum potentiæ, maximum sapientiæ documentum fuit nouorum Mœnium cōstructio triennalis, eoque triennio, quo bellum magis desierat, quam pax cœperat, & altera manu arma, altera cæmenta, & lapides tractabantur, & ab insidijs conspirationum cauendum, & perduelles capite plectendi fuerunt.

Quo facto Genuenses maximam con-

constantiæ, atque in Patriam pietatis laudem meruerunt: quandoquidem, hoste pluribus primariæ Nobilitatis per bellum captis, præsentem mortem intentante, si in perduelles animaduerteretur; ad Concilium relata re, ad vnum omnes, etiamque ij, quorum fratres vita periclitabantur, rebelles capite plectendos esse censuerunt. Quo animi robore, & punita rebellio, & optimi Ciues seruati, hoste ab incępto vltrò desistente.

IV. Documentum diximus magnum non potentiæ solùm, sed sapientiæ. Siquidem, tanta munitione ad loci ingenium adiecta, factum est, Genuam amicorum auxilio diù posse, amicos verò Genuæ opportunitatibus carere vix posse: Et super omnem vtilitatem est, vrgente bello, defensionem paratam in mœnibus, manibusque habere.

Vtque potentiorum auxilia in magno pretio habenda, ita ab ijs non pendere tutum est, atque magnificum.

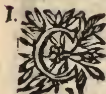
Cæterum cum Genuensis Respublica Cælorum Reginæ dediderit se se, impletum est omne consilium, & quoduis periculum abactũ, si illa, pro sua pietate, respiciat in faciem Christi sui, atque in opportunitatibus existat adiutrix.

SE-

SECTIO II.

DE POTENTIA A CAVSIS.

I. AVSAS autem Genuenſium Potentiæ recenſere non abs re fuerit. Cuiuſcumq; Nationis potentia pendet præcipuè ab hominum multitudine: Hæc verò in vnam regionem conuenit, vel ab agri vbertate, vel ab loci poſitu, & opportunitate, cum cæli ſalubritate coniuncta. Agri vbertate caret omninò Liguria ferè omnis, ac frumento importato indiget non pauco. Verùm ob idipſum à finitimis regionibus, ab maritima Etruriæ, ab Sicilia, ab Apulia, ab Africa, à Gallia, ab vſque Gedano, alijſque ad mare Balticum emporijs confluunt Genuam

ad ſatietatem frumenta : itaut illa ſæpe alijs vrbibus ſit pro horreo, cum nedùm Liguriam, ſed alias Italiæ Prouincias, quandoque ſterilitate inſolita laborantes, alat, nutriatque. Ergò cæli ſalubritas, poſituſque opportunitas, Genuæ pro vbertate eſt: Et ſi accipit à finitimis frumenta, ijſdem non rarò ſuas copias abundè refundit. Hinc eſt, quod, emporij beneficio, multos alit mercatores, aliundè accipiente fruge, atque omnis generis merce, eaſque vel vendentes, vel aliò tranſmittentes, ac dum ibi manent, curantes, quæ omnia vndique habitatores accerſunt, quorum gliſcente multitudine, gliſcunt & vectigalia, atque impletur ærarium: Et vſu compertum eſt, maiores Vrbes ſua incrementa debere magis poſitus opportunitati, quam glebæ. Imò ipſa natura deficiens, cogente neceſſitate, indu-
ſtriam

ſtriam excitat, acuitque, & quod intra naturæ confinia vix poterat eſſe modicum, ſi natura negat, facit induſtria maximum. Exempla ſuppeterent vbique terrarum hæc fuſius proſequentibus.

II. Eadem poſitus opportunitas alius generis potentiam gignit, quādocumque contingit arma tractare, vel ſaltem eorum inter finitimos fragorem exaudire. Suppetiæ enim facillimè in ampliſſimi portus ſinum ab mari aperto accipiuntur, & contrà ab hoſtibus difficulter intercipiuntur. Si verò bellum geratur inter finitimos, contingit à Republica multa flagitari per bellum gerentes: per Rempublicam autem concedi, negari, permitti, impediri, quæ victoriam vel dent, vel adimant. Eſt autem maxima pars potentiæ iuuare poſſe, atque nocere.

Rurſus maximè confert ad po-

tentiam, potentiorum iniurijs non patere.

III. De Vrbis Genuæ securitate actum est satis, & aliquid etiam dictum de Sauona, de Gauio, de Arce Sanctæ Mariæ, de Bonifacio, & de Caluio; quæ omnes munitiones expugnatu difficillimæ habentur, nec carent propugnatoribus; Nam Liguria, & Corsica centum fermè millia hóminum armis apta habent. Ligures verò (vt ait ille) malo assueti, ac ob idipsum multò magis Corsi, locorum difficultatibus adiuti, & munitionibus tecti, se se, suaque tutari valent. Certè bello anni 1625 nulla harum, quas modò retulimus, munitionum, in potestatem hostium peruenit, excepta Gauij arce, quæ tunc erat antiqui operis, & post bellum ad perfectæ militaris architecturæ præscriptum munita est.

IV. Ali-

IV. Aliqua etiam potentiæ pars est nautarum, gubernatorum, aliorumque, nauium, & triremium ductorum, ac fabrorum, nedum copiam habere, sed posse de ijsdem alijs inopiam facere, eos ad Patriæ defensionem vocando. Siluas cæduas classibus parandis habet in Corsica, & nonnullas etiam in continenti. Ærarij verò difficultates (communem Principibus omnibus querelam) Respublica Genuēsis superare potest, vt quisquam alius; quod vel ex ipsorum eius actorum inspectione, satis apparet. Quippè; sex annorum (vt diximus) spatio Mœnia, Pilam, mirabiliter extruxit; Sauonam, Gauium muniuit egregiè; & hæc omnia vix grauissimo anni 1625 bello persuncta. Quæ verò potuit se munire in posterum; munita iam, minori dispendio semper se tuebitur in re præsenti, & ei

diſpendio promptum habebit ærarium: Diuina enim prouidentia, quæ illi miniſtrauit (liceat ità loqui) ſemen ad ſuam futuram ſecuritatem in terra, atque in mari seminandam; & fructus ad eamdem ſuſtendandam præſtabit. De prouidentia loquimur, non de omnipotentia, cuius etiam opera ſperanda eſſent, quando tot theſauros in agro feraciſſimo, hoc eſt in ſinu pauperum, Genuenſis Reſpublica indeſinenter abſcondit.

V. De prouidentia Dei benigniſſima loquimur, cuius inſtinctu duo firmiſſima huic rei (ærario ſcilicet) fundamenta iacta ſunt: alterum eſt inconcuſſa fides: alterum verò pars non exigua earum portionum in ijs vectigalibus, quæ, vt diximus, olim pecunias ſuas Reipublicæ credentibus in ſolutum data ſunt; quæ portiones (loca Sancti Geor-

Georgij dictæ) vel ab ipsa Republica sepositæ, vel à priuatorum multorum studio in Rempublicam collatæ sunt, ad ipsa vectigalia redimenda; ac interim ex eorum annuo fructu, quem nemo capit, alia eiusdem generis loca, seù portiones emuntur, quæ, si appareat aliqua necessitas, paratos habent emptores, vel ad multorum veterum testatorum voluntates implendas, vel ad suas pecunias exili etiam fœnore ei debitori credendas, cuius fides numquam defecit: Adeoque hinc fit, vt exiguo redditu confestim parari possit magna sors, in publicas necessitates eroganda; Vtque ex hoc vno fonte, ab quacumque iniustitiæ fęce, limoque purissimo (nempè aqua sponte sua, sicut pluuia in vellus, sine vllo querelarum fragore descendente) ad nutum modò hauriri possint

ſint aureorum ad tricies centena millia, quod vel Regibus non ſine labore contingit: & hoc peculium in dies creſcit, ac multiplicatur.

CAPVT

CAPVT QVARTVM.

DE GENVENSIS REIPVBLICÆ Dignitate.

SECTIO PRIMA

DE ORIGINE REIPVBLICÆ Genuensis.

I. LTIMO loco de Genuensis Reipublicæ dignitate dicendũ: quæ quidem, vt ex Dominio, Gubernatione, & Potentia quasi elementis conflatur; ita ex multis quasi perfectis mistis augetur.

Primum omnium Origo, Vetustas; Mox res gestæ, virtus ciuilis, & bel-

& bellica, magnificentia, honos Reipublicæ habitus à magnis Regibus, priuatorum diuitiæ, coniugia, potentia apud exteros, & si qua alia.

Originem Vrbis Genuæ triplicem intuemur.

Primam scimus, ac nescimus. Nescimus; quia illi antiquitatis est obducta caligo, ac multa de Iano fundatore, alijsque vetustoribus, ab alijs tradita, missa facimus, neque asserentes, neque confutantes. Scimus etiam; Nam, tradente Liuio in principio libri trigesimi, Spurio Lucretio Prætori prorogatum imperium, vt Genuam, oppidum maritimum à Magone dirutum, æxedificaret; certum est, Romanos, atque adeò quoscumque ante illos Italiæ dominos, absque damno Genua carere non potuisse. Quippe, dum Annibal Romæ ceruicibus imminebat,

bat,

bat, inter tot curas, tantaque dispendia, dum Punicis pluribus exercitibus plures exercitus opponendi erant, Romani Dux exercitus alieno vtique tempore mutabatur in Architectum, nisi tanti fuisset Genuam statim intra annum in integrum restituere. Si ergo Genua adeo necessaria erat, oportuit & multo ante ædificari, semperque ab omnibus in Italia, atque in proximis regionibus dominantibus, magnifieri: Cui rei etiam fidem adstruit multarum consensus ætatum, quæ Genuam Ianuam dixerunt; per illam enim petentibus Italiam, Italiaque excedentibus, quasi via militari, ingressio, & egressio est commodior, atq; communior. Testante ergo Liuio de præclara, ac Romanæ rei necessaria secunda Origine, prima etiam necessaria, vetus, ac nobiliscius Origo ratione vrgente con-

conuincitur : prima quidem antè quorumcumq; certorum annalium memoriam : altera secundo bello Punico, adeoque vltra secula duo de viginti circitèr.

II. Quanta verò illa tunc fuerit, etiam aliũde suaderi potest. Scribit idem Liuius libro 28. in fine, Magonem, iuuentute lecta in classem imposita, in Italiam triginta rostratis nauibus, & multis onerarijs, duodecim millia peditum, duo fermè equitum traiecisse, Genuamq; , nullis præsidijs maritimam oram tutantibus, repentino aduentu cepisse: quæ verba implicant triplicem excusationem Vrbis captæ, nempè valido hoste, ex inopinato, & Senatu in vnum Annibalem conuerso, non sine tacita querela de incuria, vel de impotentia oræ maritimæ tutandæ. Rursus à Magone, Annibalis fratre, dirutam, sonat quid haud exile; non

enim

enim tanti fuisset, in oppidum qualecumque sæuire, facili Romanorum damno. Ab hac secunda Origine quæ fuerint Vrbis Genuæ partes vsque ad tertiam, quæ contigit seculo humanæ salutis decimo, libet paucis inquirere.

III. Certum est ex eodem Liuio, Ligures Romanæ Reipublicæ, in summa eiusdem fortuna (domita nempè Cartagine, Africa, Græcia, Asia) triginta circiter annis negotium facessisse, Pisas quadraginta armatorum millibus oppugnasse, à Minucio Consule vix seruatas; ferè semper cum ambobus Consulibus bellum gessisse, cum maximi nominis Ducibus signa contulisse, eos in castris obsedisse, & tantùm non furcarum Caudinarum (vt loquitur Liuius libro 35. anno 558. ab vrbe condita) exempla renouasse: Demum populũ Romanum, Orbis iam tùm

tùm domitorem, ſæpè in ea pericula adduxiſſe, vt Romæ trepidatum ſit, ſupplicationeſq; decretæ, & quamplures ædes Romanorum numinibus dedicatæ ex votis pro publica ſalute ſuſceptis. Neque hæc ſemper omne Ligurum nomen præſtitiſſe; ſed aliquando partem tantùm aliquam, neque magnam, aliquando ſolos Ligures Ingaunos, aliquando alios, ſed plerumque Apenninum incolentes, locorum anguſtia fauente. Hæc Liuius ab anno 545, ad annum 574. circiter ab vrbe condita.

Inter hæc nuſquam apparet Genua, quam ab Romanis conſtantiſſimè aduerſus Pœnos ſtantem legimus, aduerſus verò Romanos, cum ſuæ gentis populis arma ſociantem, non legimus. Meritò quidem; nam pro exædificatione gratia referenda erat.

IV. In alto cæteroqui rerum

Ge-

Genuensium silentio, aliud agentes, incidimus in historiam Pistoriensem, Romæ anno 1656 typis excusam, auctore Michaele Angelo Salui: qui tradit anno 569. ab Roma condita, ideſt paulo post secundum bellum Punicum, annis verò 186. ante Christi Domini nostri aduentum, quosdam Ligures inter suos primarios, varijs casibus iactatos, & plerosque exules, ad vrbem Pistorium confugisse, ibique, certis conditionibus receptos, sedes fixisse, opesq; comparasse: Exin magnam pecuniæ vim Genuam, Ligurum caput, misisse ad exilium redimendum. Mox, Pistorium reuersos, numero, & opibus auctos, euicisse, vt Pistorienses sibi onus imponerent soluendi quotannis Vrbi Genuæ auri libras centum. Hoc vno, alteroue anno impleuerunt: Sed postea, facti pœnitentes, nedùm tributum

pen-

pendere renuerunt; sed tantum non Genuenses incolas omnes, fortasse graues nimis, ac superbius agentes experti) Vrbe excedere coegerunt. Genuenses, re cognita, per legatum frustrà officij admonitos Pistorienses, mox armis domuerunt. Sed, Genuensium exercitu vix ab capta vrbe digresso, Pistorienses, Fesulanis adnitentibus, Genuenses incolas omninò exegerunt, iugumque excusserunt. Hoc vnum, vltrò, casuque oblatum, retulimus, aliorum incuriosi: nec enim iuuat vetera quæque nationum facta diligentiùs perscrutari.

V. Cæterum Genuæ quies vsque ad Cæsares, & sub Cæsaribus, atque sub Italiæ Regibus Odoacre Erulo, Theodorico, & successoribus Ostrogotis, ac rursus sub Græcis Imperatoribus, & Exarchis.

Tandem, ingruentibus Longobardis

bardis, Genua Italicæ nobilitati tutum diù præbuit asylnm, atque confugium; præcipuè Mediolanensibus, eorumque Archiepiscopis, qui totis septuaginta annis Genuæ substiterunt; atque hinc maximum Genuensis res incrementum accepit; quod dudùm anteà ortum habuerat, quando Attila, Hunnorum Rex, Aquileiam, Mediolanum, Ticinum, aliasque Italiæ Vrbes expugnauit, & diruit, multis Italis Apenninum, ac mare pro muro, ac fossa inundationi tantarum copiarum opponere satagentibus. Sed Longobardi tandem, vniuersa Italia subacta, ibique Romani Imperij nomine ferè deleto, sub Rege Rotari, suæ nationis septimo, anno salutis 670. Genuam etiam expugnauerunt, & diripuerunt.

VI. Adeo in duobus populis, æmulis olim futuris, variante fortuna,

tuna, Genuensibus scilicet, de quibus modo scribimus, Venetisque, vt ambobus eadem fuerit causa, vel originis, vel incrementi: sed Genuensibus ad cladem, Venetis ad victoriam. Siquidem barbarorum in Romanum Imperium irruptio, maximèque in Italiam, duorum, vel trium seculorum spatio, iuncos, arundinesque piscatorias Venetæ paludis firmauit in iacula: Hinc humiles piscatorum casæ, nobiliore habitatore ab circumiecto continente allecto, in tantum extulerunt se se, vt Veneti, sua virtute armati, aquarumque reciprocantium (noui generis munitione) tecti, maximis Regibus obniti, eosque ab vrbe sua arcere potuerint: Genuenses verò, à quibus, vt potè reliquis Italiæ populis validioribus, barbaræ nationes diù abstinuerant, quique & extraneos in tutelam accipere non renuerant;

nuerant; tandem suæ hospitalitatis præmium direptionem, & Reipublicæ euersionem sunt consecuti. Durum vtique bellum fuit Pipino Regi aggredienti Vrbem, nedum vndis circumfusam, sed, æstu naues hostium prius in breuia deferente, mox defixas in limo destituente, securam. Quantum enim interest pugnare cum viris, vel cum elementis! Sed nec pronum erit posthac, Genuam forte oppugnantibus, sulphureo puluere saxeos montes subuertere, atque inter cautes sibi de annona prospicere; adeoque humili aggere cacumina Apennini montis impetere: eritque æque securum erectos ad sidera tollere vultus, ac inter vndas, paludesque, nec tamen minus prouidenter, ac fortiter delitescere. Naturæ enim, imò Dei donis opportunè vti, & fortitudinis, & sapientiæ est. Ergo vt mirabiles

elationes maris, ita & mirabilis in altis Dominus. Cæterùm quid ni aliquando patriæ meæ, de quibuscunque, qui fortasse contingerent, hostibus sint sperandæ victoriæ, quando proximis his diebus in eius sinum, quasi de summo Cęlo dextera inuicti Ecclesiæ militantis, ac triumphantis propugnatoris, ac proprij Genuensis Reipublicæ patroni Martyris Georgij delapsa est, quæ Genuensia purpureæ Crucis radiantis signa vltrò in hostes inferat, ac triumphet?

VII. Anno verò 795. Carolus Magnus Francorum Rex, Desiderio Longobardorum Rege deuicto, atque iam Romanus Imperator assumptus, Genuæ præfecturam concessit Comiti Ademaro, propinquo suo; qui, valida Genuensium classe, Saracenos Corsica expulit, & exinde ea Insula quæsita Genuensibus

fuit

fuit nec vnquam, nisi partim, vel ad breue tempus amissa.

VIII. Iam verò ad tertiam originem multò nobilissimam festinat oratio.

Anno 936. erupit Genuæ fons sanguineus, immane maximæ calamitatis, excidijque prçsagium. Absente enim ab Vrbe potenti classe, Saraceni, acceptas clades vltum euntes, repetito veteri Magonis exemplo, commodam, tutamque occasionem nacti, repentino aduentu, Vrbem, propugnatoribus vacuã, inuadunt, intrant, diripiunt, incendunt, multos mortales imbelles igni, ferroque tradunt, multos, omnemque direptæ Vrbis prædam ad naues abducunt. Vix lætis vela dantibus Saracenis, Genuensium classis aduenit, patriç tantùm cadauer inuenit, hominum cadaueribus flammis absumptis. Tanto constitit sangui-

ne prodigij ſanguinei fides! Exanimati licet Genuenſes miſeranda ſpecie, tamen, ruptis importuni luctus moris, curſum in Africam dirigentes, volatu potius, quàm remigio, hoſtes apud Corſicam, Sardiniamuè aſſequuntur, aggrediuntur, ijsque ad internecionem deletis, receptam prædam, non patriæ, in cinerem, pulueremque redactæ, ſed præruptis ſcopulis, arenis, ac fumiganti adhuc patrio ſolo reſtituunt. Ex cineribus, oſſibuſque ſemiuſtis innoxię multitudinis, in odium fidei, Chriſtianæque religionis incenſæ; nulla humana ope, ſed vno Spiritu Diuino flante, denuò extitit Ciuitas Genua, noua, deſcendens, quaſi de Cęlo, à Deo igne probata, atque purgata, adeoque ſine macula, ſine ruga, nulli humanæ poteſtati ſubdita, vel obnoxia.

SE-

SECTIO II.

De Genuensis Reipublicæ Victorijs aduersus Saracenos.

I. TERTIAM, & postremam hanc originem, vt potè Diuinam, & quæ duas priores suo fulgore perstringit; exceperunt innumeri euentus, omninò maiores humanis. Qui enim fieri potuit, vt Vrbs nuper excisa, vix vnius seculi spatio resumpto spiritu, occasione Sacri belli in tot classes eruperit, & tot, tantasque victorias de communi Christianorum, sed peculiari suo hoste (primum rediuiuæ Reipublicę facinus) reportauerit? Graues Genuensium dexteras in multis Sacri belli expeditionibus sensere Syria omnis, ac Palestina; easq;

propugnantes Turcarum, Perſarumque phalanges: Præcipuè apud Hieroſolymam, Antiochiam, Gibellum, Tortoſam, Cæſaream, in cuius Vrbis expugnatione obtigit eis catinus ſmaragdinus, quo lapide nullus toto orbe pulcrior, nullus ſplendidior, excepto eo, Genuenſibus longè prętioſiori, in quo apud Chriſti Domini noſtri ſepulcrum inſculptum fuit elogium illud

Præpotens Genuenſium Præſidium,

quod mox, ingratiſſimè eraſum, Alexandri III. Pontificis Maximi opera iuſſuque repoſitum fuit: qui Pontifex Genuenſes, de ſeſe, & de Eccleſia Dei optimè meritos, omnium nobiliſſimo titulo

Strenuos Eccleſiæ Defenſores

ſuis Apoſtolicis literis appellauit.

II. Exinde in Occidẽte ſub Maurorum ſeruitio gementem Almeriã libertati, Hiſpaniæque, vna cum

alia

alia Tortosa, restituerunt. Mox, in Africam versis armis, Tripolim expugnarunt; inde, percurrentes Mediterraneum, Sardiniam, Baleares, aliasque minorum gentium insulas Saracenis eripuerunt, Maioricę Rege capto; Et demum Saraceni, gens inimica Deo, tota ferè ora maritima mediterranei maris facessere coacta, & Africæ inclusa litoribus, Genuæ in magnam potentiam euectæ, eiusdem, per maximam crudelitatem incensæ, pœnas dedit.

SECTIO III.

De Genuensis Reipublicæ Incrementis.

I.

OT, tantæque publico bono partæ victoriæ magnũ Reipublicæ Genuensi nomen pepererunt, atq; priuatorum opes auxerunt. [1] Bellum enim se ipsum alit, ditatque victores. Hinc prompta occasio nationi, agri penuria laboranti, per maria exercendi commercia, quibus fit, vt quod vsquam genitum est publico commodo apud omnes natum esse videatur. Hæc communis vtilitas omnium Populorum, ac Principum, Regumque ad mare habitantium, Genuensibus amicitiam concil auit; & ideo vbi-

vbique honorificè excepti sunt, eisq; in maximis Vrbibus propriæ Regiones, sedesque, ac Iurisdictiones, imò & amplæ ditiones attributæ, quibus eorum potentia immensum prouecta est. Hinc factum est vt in Græcia, in Thracia, in Asia, colonias collocarint; Mox, traiecto bosphoro Thracio, aditoque Trapezuntiiio Imperio Samastrum in Bitinia obtinuerint; Inde flexo in Septemtrionem cursu, Bosphorũ Cymmerium penetrarint, & Palude Meotide trasmissa, Tanais fauces, Tanamque Vrbem tenuerint, in qua ad nostram ætatem durant adhuc nobiles Genuensium familiæ, cum iisdem, quibus Genuæ fulgent, insignibus; In Tartarorum Imperio, ac Taurica Chersoneso, possederint Cēbalum, quam aliquando rebellantem per Carolum Lomellinum, validæ classis Ducem strenuum, rece-

perunt: In eadem magna peninsula possederint etiam Soldaiam, Gotthiæ regionem, Theodosiam (hodie Caffam) Vrbem multò nobilissimam, quam anno 1357. Gottifredus Zoalius Consul Genuensis, & Gubernator, magna ex parte cinxit mœnibus, adeòque muniuit, vt Tartarorum Imperator illam aggressus, cœptam oppugnationem maxima accepta clade dimittere adactus fuerit. Quam verò in vastis illis Regionibus, & hodie, certè vsque ad patrum nostrorum memoriam duret inclyta Genuensium fama, colligi potest ex ijs, quæ scribit Antonius de Herera, Philippi II. Hispaniarũ Regis historicus, qui lib. XVI. cap. 8. primæ partis suæ generalis historiæ, de Moscouia agens, deque Magno eiusdem Duce, Russiæ Imperatore, tradit quomodo succedatur in Imperio, & præcipuè de consecratione Impe-

ratoris, quæ fit hoc modo. Inter Missarum solennia à duobus Archiepiscopis successor accipit Mitram, innumeris lapidibus pretiosis, ac margaritis ornatam, quæ fuit Volodomeri, olim Russiæ Imperatoris, vnà cum baculo argenteo, atque aureo monili, ab eodem Volodomero bello quæsitis, dùm præliaretur cum Consule Genuensi, qui Teodosiam Vrbem regebat. Tanti æstimant Russiæ, Moscouiæque nationes, aliquando Imperatorem suum aliquod victoriæ insigne de Consule vnius Ciuitatis, Genuensibus subditæ, reportasse, vt baculum illum, ac monile, quasi pro sceptro, atque corona, in insigni, & solemni die suæ cōsecrationis, nouus Imperator accipiat. Quid plura? Genuensis priuatus ciuis Megolus Lercarius, vltor illatæ sibi à quodam continuo Trapezuntini Imperatoris iniuriæ, adeò

illi insultauit Imperio, vt, ipso Imperatore inimicum tradere coacto, benigna vltione contentus, vtriusque simul procacia colla magnanimo pede calcauerit. Quæ, aliaque mox dicenda, admirationi non erunt, si memoria repetatur eorum, quę à Liguria passa est (vt diximus) in omni gloria sua Romana Respublica.

II. Modò redeamus in Thraciam. Michael Paleologus, Genuensium opibus, & ingenti classe, Gręco potitus Imperio, ijsdem Galatam, seù Peram, mille tantùm passibus à Constantinopoli dissitam, Smyrnam, Chium, aliasque ditiones donauit; quas, atque Lesbum, Lemnumque, & Achaiam Prouinciam diù possederunt.

III. Anno 1372. Cyprum ceperunt: Exinde, pace constituta, Regi Regnum restituerunt, annuo tributo imposito, atque Vrbe Famaugusta

gusta retenta, quam totis nonaginta annis tenuerunt, adeoque habuerunt & ipsi instrumenta seruitutis, & Reges, Cypri scilicet, de quo nunc sermo, & Sardinię, ex conuentionę perpetua inita cum Rege Barisone anno 1164. cui nunquam defuit nec ipse, nec successores, vsque ad annum 1354. quo Aragonij illud Regnum inuaserunt.

IV. Sed dudùm antea Emmanuel Comnenus, Gręcorum pariter Imperator, anno 1155. recepit, se quotannis soluturum Genuensi Reipublicæ, quingentos perperos (nummi nomen) cum duobus deauratis altarium integumentis; & Archiepiscopo Genuensi perperos sexaginta, & simile integumentum vnum, quorum pars aliqua adhuc extat. Postea anno 1261. Imperatcr Michael Paleologus eadem recepit, & præstitit.

SE-

SECTIO IIII.

De Bellis cum Pisanis.

I. GENVENSIVM progressus, quos attigimus, magni haud dubiè fuerunt: sed maiores fuissent, ni obstitisset finitimus hostis acerrimus Pisana Respublica, & ipsa mari adeo potens, vt Carthaginem expugnauerit, eiusdem Regem Mahometanum Romam duxerit in triumphum, mox, Christi fidem amplexum, Regno restituerit. Vt ergo Romanis quondam, & Carthaginiensibus belli Punici secundi, ac maximi omnium, quæ vnquam gesta sint, causæ fuerunt Sicilia, atque Sardinia; ità Genuensibus, ac Pisanis, Sardinia, & Corsica.

II. Pri-

II. Primò congressi sunt duo præpotentes populi ad annum 1070 sed haud magno nisu: Iterum ad annum 1118. quo bello Genuenses mare quandoque operuerunt centum quinquaginta nauigijs, plerisque triremibus, eòque hostes adduxerunt, vt singulas priuatorum domos ad primam contignationem, seù concamerationem redigere, ac deprimere coacti sint. Vltimo verò bello ad annum 1284. omnino debellatum est, atque exinde miseri Pisani nunquam emergere potuerunt; adeoque anno 1504. à Genuensibus petierunt, vt eos in fidem, ditionemque reciperent, quod Genuenses renuerunt, malo publico, aliquorum ciuium suorum malignitate, fortassè etiam perfidia.

III. Hoc postremo duorum annorum bello sæpè pugnatum est, & Genuenses quinque triremium alio-

rumque nauigiorum classes adornauerunt, quæ conficiunt summam triremium centum octoginta octo, & postrema pugna in Portum Pisanum irruperunt, rupta insignis magnitudinis catena ferrea, quæ extat, trucidatis hostium quinque millibus, nouem millibus captis, inter quos ipso Prætore, atque Nobilitate vniuersa; & aliquando ab hora tertia vsque ad vesperas instructæ, armatæque sunt Genuæ, præter octo maiora nauigia, duo de sexaginta triremes, vt tradit Episcopus Nebiensis scriptor probatæ fidei.

IV. Si liceat parua componere magnis, P. Scipio, mox Africanus maior, classe traiecturus in Africam, cum triginta nauium carinæ (vt ait Liuius libro 28. circa finem) viginti quinqueremes, decem quadriremes essent positæ; ita institit operi; vt die quadragesimo quinto, quam ex

siluis detracta materia erat, naues instructæ, armatæque in aquam deductæ sint. Breue omninò quadraginta quinque dierum parandæ, atque in aquam deducendæ magnæ classis spatium. Sed quid arduum fuerit, Scipione instante, Romanæ Reipublicæ? Atqui, ab hora tertia vsque ad vesperas, interuallum verè nullum; quodq; vix classis expediendæ edicto promulgando sit satis: Vndè omninò conficitur, illo æuo Genuam suos Scipiones habuisse, omniaque parata, maximè verò p: ōptos animos quibuscumque conatibus; atque illorum armis nullam adhæsisse rubiginem.

V. Victricium harum classium Duces silencio prætereundi non sũt, debel'a o tandem tanto hoste. Fuerunt ergo Thomas Spinola, Dux triremium triginta quatuor, Conradus Doria triremium quinquaginta quatuor,

tuor, Obertus Doria triremium septuaginta, qui erat alter ex Reipublicæ Capitaneis, vt vocabant, Henricus de Mari triremium viginti duarum, & Benedictus Zacharia triremium triginta. Qui verò in portum irrupit, & confecit opus, fuit Obertus Doria Capitaneus, iuncto sibi Zacharia.

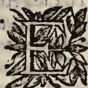

SE-

SECTIO V.

DE REBVS GESTIS PRO FRIderico Primo, alijsque Sueuicæ domus Imperatoribus.

I. XPEDITIS bellis Pisanis, tradenda sunt ea, quæ Genuenses gessere pro Friderico Primo Romano Imperatore, qui Italiam maximis copijs armatus intrauit, iura Romano Germanici Imperij iam obsoleta restituturus. Fridericus ergo Insubriã, & proximas Regiones in potestatem redegit, & Mediolanum excidit, ac solo æquauit. Genuenses sibimet dupliciter consuluerunt: Primùm Vrbi duodesexaginta dierum spatio firmissima (vt eo seculo) mœnia circundederunt, quod incredibile

bile de opere completo, est verosimile de perducto ad eam altitudinē, quæ propugnatores tegere, securosque reddere posset in pugna: Simul Legatos ad Imperatorem, Ticini agentem, miserunt, per quos non modo concordia firmata est, sed etiā conuentum, Genuenses suis classibus daturos operam, vt Fridericus potiretur Neapoli, atque Sicilia, quæ ambo Regna ad Henricum filium iure dotali pertinebant, pactumque premium Siracusæ, Vrbs Siciliæ nobilissima.

II. Imperator, Genuensibus adnitentibus, Regnis potitus est, & obuenerunt Genuensibus Siracusæ; adeoque, si non Sicilia tota, saltem nobilissima eius pars Genuensibus obtigit, neque ulla maris mediterranei alicuius nominis Insula (exceptis Corcyra, Cephalenia, & Zacyntho, quæ ad fauces maris Adriatici sitæ

sunt

ſunt, ideoque quaſi Venetis debitæ) Genuenſium omninò diceretur ſubterfugiſſe Dominium: Omnes enim alias aliquando in eorum poteſtatem perueniſſe vndequaque collegimus. Et ipſa Rhodus, cum quinque alijs minoribus adiacentibus inſulis, ab Saracenorum ſeruitio, per Equites Hieroſolymitanos, nonniſi adnitente Romano Pontifice, & decem Genuenſium triremibus, erepta eſt: Inſuperque anno 1371. Genuenſes Melitam Inſulam, & Maſſarum Vrbem in Sicilia ſubegerunt, piratarũ ad illas confugientium malo.

SE-

SECTIO VI.

DE REBVS GESTIS PRO SANcta Romana Ecclesia aduersus Fridericum II. Imperatorem.

I. FRIDERICO Imperatori successit Henricus, Henrico verò Fridericus Secundus, qui diù in Genuensium perstitit amicitia. Sed, vt primum desciuit à bonis; & Sanctam Romanam Ecclesiam vexare cœpit, Genuensem etiam Rempublicam, Ecclesiæ, Deoque semper adhærentem, agitare non destitit; atque inter varias conflictationes, aliquando Genuensium classis, cum aliquos Cardinales, & quamplures Episcopos Romam ad Pontificem Gregorium

rium nonum centenarium, Concilium aduersus Fridericum cogere satagentem, trasuehendos, ipso per Legatum suum flagitante Pontifice, suscepisset; cum Imperatoris, Pisanorumque simul iunctis classibus infeliciter pugnauit, triremibus duabus supra viginti desideratis. Sed paulò post Imperatoriam classem obsedit apud Sauonam, quæ ab aliquibus Genuensibus, pro Imperatore aduersus Patriam stantibus, à Republica auulsa fuerat, & parùm abfuit, quin illam opprimeret. Sed, orta valida tempestate, Genuensium classis coacta fuit ad portum viciniorem confugere, &, priusquam ad obsidionem, prioremque stationem rediret, in Siciliam Imperatoria classis aufugit; at malè à mari, peius ab hostibus constante obsidione multata.

II. Bellum hoc, pro Pontifice

Ro-

Romano Gregorio IX. susceptum, & pro Innocentio IV. (quem aliquando classis Genuensis è faucibus Imperatoris exemit) ad multos annos productum; Genuensibus (tametsi semper, excepta vna illa memorata pugna, victoribus) bellum ciuile dedit, pessimo publico, quod Reipublicæ obstitit incrementis, imò illam maximis detrimentis attriuit: ab illo enim factiones Guelphorum, & Gibellinorum, aliæuè alijs nominibus, sed re eædem, inductæ sunt. Hinc primò accersiti sunt Iudices, ac Prætores extranei, controuersijs iudicandis, criminibusque puniendis: Scilicet Ciues, factionibus scissi, res suas, imò & caput suũ aduersarum partium Iudicibus committere non audebant. Mox gliscentibus in dies simultatibus, ac inimicitijs inter nobiles, locus factus est alijs sese in Reipublicæ guber-

bernationem intrudendi, & etiam quandoq;nobiles extrudendi: adeoque ab anno 1300.circiter innumeræ sibi inuicem succedentes extiteræ Reipublicæ mutationes vsque ad annum 1528. cum tandem redijt amor pacis, & ciuilis cura concordiæ, quæ iam fermè sesquisecculo durauit, & durat.

III. Nec mirum Genuam, semel peste belli ciuilis infectam, diù semetipsam miserè lacerasse, iuxta Oraculum Diuinum de quocunque Regno in se ipso diuiso, atque discordi: Nihil enim intollerabilius Genuensibus, qui iam indè ab anno 936. atque à tertia origine, quam retulimus, plena libertate fruebantur, quique tot, tantisque periculis sese, vel pro fide, vel pro Maris Imperio indesinenter obiecerant, quã inimico ciui parere. Nam discordia volaticum quidem est malum,

sed pertinax, & suos vtique furentes impetus modò hùc, modò illùc; sed semper in discordes ipsos obstinatè conuertit: Vtque aliquando facessisse videatur; tamen vsque recurrit, ac validior recrudescit. Siquidem populi, qui dicuntur aquæ multæ, facilius mouentur in fluctus, quàm redeant ad tranquilitatem; & sæpè, vel finito bello, pax tardè redit. Contra autem concordia verè dici potest Spiritus vadens, & non rediens, nisi vehementi Spiritu gratiæ cælestis afflante, quod tandem aliquando Genuensibus benignitate Diuina contigit. Si quidem post duo, & vltra tristia admodum secula, Deus, mala, in quæ Genuenses sese pro sua Ecclesia induerant, miseratus, eis curandis manum admouit; nec alij cuicumque vel Ciui, vel extero, rerum potito, curationem mandauit; nolens illos, aut Libertatis ia-

ctura, aut alterius partis internecione, proscriptioneque pacem recuperare; Imò vincentibus semper dedit calculum candidum, bonam scilicet, piamque mentem erga victos, ne post victoriam, in alicuius necem durarent, firmandæ dominationi: quæ in prosperis moderatio vix de alia Republica legitur: opus omnino miserentis Dei; qui non fecit taliter omni nationi; Certè, vt Romana res vtcumque maneret, vnum imperitare oportuit, omnemque potentiam ad vnum conferri pacis interfuit. Ergò anno 1528 Deus, pestilentiæ flagello arrepto, Genuenses ad vnici ordinis constitutionem, per quem Respublica administraretur, adduxit.

IV. Mirabile est, in tanta plusquam duorum seculorum iactatione, atque inconstantia, qua tantùm ciuilis sanguinis haustum est, tan-

tùmque auri profusum, Genuenses, in expeditionibus, quæ aduersus externos hostes innumeræ contigerunt, tot victorias reportasse, etiam dùm Reipublicæ gubernacula sæpè externis Principibus, vel concorditer credita fuissent, vel ab altera factionum, suis viribus diffidente, & externis potiùs, quam Ciuibus, cedere volente, tradita.

V. Itidem miraculo esse debet, tanta Genuensium in longinquis Orientis, & Septemtrionis regionibus dominia, ad tot Reipublicæ mutationes non concidisse, & nullis vnquam, nisi Turcarum armis, capta demùm Constantinopoli, & nec statim, nec omninò cessisse: Nam Chium insulam vsque ad annum 1566. tenuerunt, vulgato primùm per Genuenses arcano, diremptas immenso mari, atque tanta terrarum distantia gentes, iusto imperio

regi posse, armisque propugnari.

VI. Vt vel ex his pateat, Exterorum gubernationes semper precarias fuisse, ad quietem Ciuium, non ad Exterorum dominationem inductas, & ad qualemcumque Ciuium concordiam semper excussas: Nàm alioqui minimè integrum fuisset Reipublicæ pro arbitrio in regionibus remotissimis, pro suis ditionibus, dominijs, atque commercijs bella gerere; atque omninò oportuisset à proprijs ad Exterorum Dominorum (si Domini fuissent) commoda, arma conuertere. Quod etiã patet ab Sancti Georgij domo, in quauis Reipublicæ fortuna, ab omni vi semper intacta, quod Romæ, Caio Iulio Cæsare Vrbe potito, in æde Monetæ vtique non euenit. Itaque omnes, de Reipublicæ mutationibus loquentes, vel scribentes, eas non Dominij, sed Gubernationis

mutationes appellauerunt.

VII. Quod etiam aliundè patet expressè; Nam quantumuis aliquandò Genuenses Exterorum Gubernationi subessent; tamen; de Dignitate contendentibus eorum Legatis cum Legatis Reipublicæ Florentinæ, semper controuersia fuit Genuensibus adiudicata; scilicet coràm Callisto Summo Pontifice anno 1456. Postea sub Iulio II. & Leone X.; itidem anno 1526. coram Carlo V. Imperatore; nec non anno 1499. coram Ludouico XII. Rege Francorum. Præterea anno 1493. sub Gubernatore Mediolanensi Respublica, ipsa per se, missis ad Reges Catholicos Ferdinandum, & Isabellam Legatis, cum illis pacem iniit. Vlterius anno 1504. sub Gubernatore Franco, Pisani à Florentinis afflicti, totis virlbus pluries institerunt, vt Genuenses eos sub eo-

tum

rum dominio reciperent, vt supra retulimus. Ludouicus XII. Rex idem percupiebat: Sed Genuenses obfirmato animo tenuerunt. Idem Rex non ita multò post enixè petijt, vt Respublica Corsicæ Episcopos mitteret ad Concilium Pisanum, sed frustrà, immota semper Republica: & Rex acquieuit.

Prima Exterorum Gubernatio obtigit Henrico Luceburgensi Imperatori, cui concordibus Ciuium animis delata fuit ad viginti annos. Sed longè breuior fuit ipso Imperatore vita functo. Mox aliæ Exterorum Gubernationes vix inductæ euanuerunt: Scilicet Genuensibus nonnisi in Libertatis sinu nactis animi tranquillitatem. Ferale ergò haud dubiè Genuensibus fuit bellum pro Ecclesia Sancta Dei cum Friderico II. Imperatore susceptum: Sed tanti fuit vel vltima pati pro Deo.

SECTIO VII.

DE BELLIS CVM VENETIS.

I. ERVM enim verò, præ tot variorum armorum strepitu, videbimur fortasse obliti bellorum, quæ Genuenses gessere cum Venetis: Sed cen suimus incipiendum nobis esse ab antiquioribus: Nec annaliũ modò res cum aliquo Populo, vel Principe gestas, cum alijs esse confundendas. Bella cum Venetis non adeo antiqua: Nàm anno 1238. iũctis viribus, & communicatis vtriusque Ciuitatis insignibus, in Saracenos Christianorum bono pugnauerunt. Sed circa annum 1258. orto in Palestina aliquo inter priuatos

Ve-

Venetos, ac Genuenses iurgio, bellum exarsit. Longum esset omnia euenta recēsere multorum bellorū, quæ per annos septuaginta Genuēses, ac Venetos exercuerunt varia fortuna, sed plerumque prospera Genuensibus, & numero victoriarum, & magnitudine, & vniuersæ ferè Venetorum maritimæ ditionis iactura, & tandem ipsarum Venetiarum, & libertatis summo discrimine: cum è contrario Venetæ classes Liguriam, Ligusticumque mare vix aspexerint, & rarò Tyrrenum, quæ obuia sunt apud illorum temporum scriptores. Per hæc bella Genuenses aliquando ceperunt Oppida maritima Clodiam, Tergestum, Iustinopolim, Polam, Insulasque Cretam, Euboeam, Naxum, Andrum.

II. Genuensium Duces, quorum auspicijs magnæ res gestæ, multi

fuere : Nicolaus Spinula Dux duodeuiginti triremium pugnat fœliciter cum triremibus duodetriginta, earum vigintiquinque captis, ac in triumphum ductis. Obertus Doria, Dux ducentarum triremium, in quibus armatorum quadraginta quinque millia, & ex ijs octomillia vestibus auro tenidentibus, ad pugnam prouocatus, hostem apud Siciliam præstolatur, sed frustrà. Lamba Doria, alter ex Vrbis Capitaneis, cum triremibus duode nonaginta pugnat cum Veneta classe numero maiore, eaque profligata septem supra octoginta triremes capit, quarum sexaginta septem incensis, reliquas, cum septemmillibus captiuorum, & Ducis Veneti cadauere, triumphans ducit in patriam. Paganus Doria, Dux sexaginta triremiũ, vincit Venetos, Catalanos, & Græcos è conspectu Constantinopolis,

captis

captis hostilibus triremibus quadraginta nouem, cęsis hominum quatuormilibus; & potitur Tenedo, notissima fama insula. Idem elapsis annis duobus, iterum vincit pugna magna, capto Veneto Duce, cum alijs quinque millibus quadringentis. Lucianus Doria vicit etiam pugna memorabili, sed gloria posthuma; in ipsa enim pugna iam victor occubuit. Nouissimè autem Petrus Doria, in ipsa lacuna, post captam Clodiam, victor iterum nauali pugna, ac rogatus de pace, nimis superbè agens, & quascumque conditiones respuens, vrgensque, vt omnia suo permitterentur arbitrio, meruit à fortuna indignata, vel fatigata destitui. Nam Veneti capto à suæ lacunæ peritia consilio, & aliquibus nauibus loco opportuno demersis: Petrum, classemque in Clodiano portu clauserunt, adeòque huius

facti beneficio ex victis victores euaserunt. Ex innumeris pugnis hæc fuere præcipuæ. Alioquin vario Marte pugnatum est, nec vnquam Genuenses aliquid de ijs, quæ possidebant, amiserunt.

SE-

SECTIO VIII.

DE BELLIS CVM ARAGONIIS.

I. MODO transeundum ad bella Genuensiũ cum Aragonijs. Bonifacius VIII. Pontifex Corsicam à Genuensibus ad Iacobum Aragoniæ Regem transferre induxit in animum: quo iure, ipse viderit, ac senserit. Ad annum ergò 1332. bellum cœpit. Antonius Grimaldus Dux triremium quadraginta quinque, Maioricam capit, & diripit, & oram maritimam Cataloniæ terret magis, quàm damno afficiat. Idem mox anno 1353. Dux sexaginta triremium, apud Sardiniam cum classibus Venetorum, & Catalanorum triremium octogin-

ta congreſſus, vnam ſupra quadraginta triremes amiſit. Anno verò 1420. Alphonſus Rex Caluium ex inopinato intercepit; Bonifacium potenti claſſe obſedit: ſed Genuenſes eum poſt acrem pugnam abſcedere coegerunt, & non ita multò poſt, Franciſco Spinula Duce, ſeptem naues Aragonias fugauerunt.

II. Inter hæc, contendente Rege Alphonſo cum Ioanna Regina de Regno Neapolitano, decreuerunt Genuenſes Reginæ valida claſſe opitulari, quæ claſſis Caietam deditione recepit, & exinde Neapolim. His cognitis Alphonſus Rex cum maxima, atque inſtructiſſima claſſe feſtinans aduenit, vt Caietam recuperaret, mox Neapolim: Cumq; Blaſium Axeretum, Genuenſium claſſis præfectum, minaciter admonuiſſet, vt inde faceſſeret, neque indignationem ſuam à Caieta in ſe

conuerteret; respondit Genuensis, se aduenisse ad Caietam obsidione liberandam. Concurrerunt ergò infensæ classes; & victoria contigit Genuensibus, captis Rege Alphonso, & Rege Nauarræ, ac Henrico eorum fratre, cum amborum Regnorum nobilitate primaria. Victoria omninò inter maximas recensenda, quæ magnum Duci nomen meritò peperit: sicuti etiam Francisco Spinulæ Caietæ, eius virtuti commissæ, acerrima, & nobilissima propugnatio: qui Franciscus, reuersus in patriam, paulò pòst eidem Patrię fuit auctor Libertatis, & vindex. Tādem pax conuenit, sed breuis, & anno 1458 recruduit bellum, missa ab Rege Alphonso ad Genuam ipsā oppugnandam magna classe: Sed Deus bello finem imposuit, ipso Alphonso morte sublato.

SECTIO IX.

DE REBVS GESTIS PRO TVENda Constantinopoli.

I. OS quoque iuuat, post longam armorum tractationem, quiescere, additis ijs tantùm, quæ Genuenses pro Constantinopoli conseruanda præstiterunt.

Anno 1457. Mahometes, Turcarum Imperator, Regiam Vrbem ducentorum nauigiorum classe, & trecentorum armatorum millibus stipatus aggreditur. Iuxta Constantinopolim sita est Galata, siuè Pera, Genuensium vetus Colonia, illis quondam à Michaele Greco Imperatore data, vt dictum est, ob ma-

gna

gna ipſorum promerita, & ab ipſis ſibimet, aduerſus aliorum Imperatorum ingratiſſimos conatus aſſerta. Proſpicientes ergò Genuenſes imminentem à Mahomethe tempeſtatem, Galatam (cuius res agenda erat, ſi Conſtantinopolis peteretur) valido præſidio firmauerunt, eòque magnum armorum apparatum miſerunt.

II. At Galatæi, quamuis aduerſus Turcam, cùm quo pacem habebant, nihil mouerent apertè, *agebant* (vt loquitur Leonardus Archiepiſcopus Mitylenenſis, qui bello interfuit, & fuit captus ab hoſtibus) *ſolicitam prouidendi curam armorum, ac militum.* De propugnatoribus vrbis Spondanus, tametſi Genuenſibus parùm æquus, habet in margine, *Ioannes Iuſtinianus* (quem Imperator Conſtantinus in ſummum Ducem elegerat) *columen Vrbis*

bis. Item, *Stupet Mahomethes ad fortitudinem propugnatorum.*

III. In narratione verò, *Qui autem hæc præcipuè apud Græcos operabatur, Ioannes Iustinianus erat cognomine Longus, patria Genuensis, nauium Ligusticarum, quæ in portu erant, Præfectus: Qui Græcorum ignauiam miseratus (vt Zigomalas ipse Græcus ingenuè fatetur) accepta ab Imperatore rerum intra ciuitatem summa, ita sua dexteritate, constantia, ac fortitudine Turcarum conatus elusit, vt quamdiù stetit, steterit etiam Ciuitas, vbi cecidit, ceciderit & ipsa.*

IV. Genuenses magna pars fuere Exterorum, qui Vrbem tutabantur, præcipuis inter illos Paulo, Troilo, Antonioque de Bochiardis fratribus, de quibus idem Leonardus hæc scribit. *Paulus, Troilus, Antonius de Bochiardis fratres, in loco ar-*

duo

duo Miliandri, quo Vrbs titubabat, ære proprio, & armis, summa cum vigilantia noctu, dieque, & spingardis horrendis, & balistis viriliter pugnam sustinent, qui tanta animositate nunc pedites, nunc æquites defendunt, vt Horatij Coclitis vires repulsis hostibus æquare viderentur. Nam, nec muri fracti concussione, nec machinarum turbine territi, æternam sibi gloriam vendicant. Ab eodem Leonardo recensentur inter defēsores insignes Hieronymus Italianus, Leonardus de Langasco, Ioãnes de Furnarijs, Thomas de Saluaticis, Aloysius Gatilusius, omnes Genuenses, & nobiles. Septem Genuensium naues, inter quas duæ Ioãnis Iustiniani, summi Ducis, portum clauserunt, & egregiè tutatæ sunt; vt habet Phranzes, cuius opera, & consilio Constantinus Imperator omnia administrabat; qui addit

dit, *Manueli è Liguria regio ad portam, qua aurea dicitur, cum ducentis sagitarijs mandatur.*

V. Insuper Genuenses (dum bellum cum Rege Alfonso Aragonio gerebant, à quo Rege Sancti Florentij in Corsica oppidum captum fuit eodem tempore, quo capta à Mahomethe Constantinopolis) Nicolai V. summi Pontificis hortatu, non renuerunt classem in auxilium Constantinopolis adornare: rarò vtique exemplo: fortasse sine exemplo. Si enim Romani, Annibale Reipublicæ exitium intentante, miserunt sæpè suis per Hispaniam exercitibus supplementa, sua tutabantur. Genuenses Constantinopoli propugnandæ, præter ea, quæ diximus, quæque dicemus, classem parantes, tutabantur aliena, quasi rerum obliti suarum.

VI. Quod autem omnia super-

gre-

greditur, omnemque ferè fidem excedit, Mauritius Cattaneus, nobilis Genuensis, trium Genuensium nauium præfectus, aliamque nauem onerariam, frumento onustam è Sicilia ducens, pugnat è conspectu Constantinopolis cum classe Turcica nauium ducentarum, vt Leonardus refert, eaque profligata, & duodecim Turcarum millibus cęsis, ipso Mahomethe inspectante, ac furente, & nec quicquam trecentum armatorum millibus stipato; nullo ex suis cæso, paucis saucijs Vrbem intrat. Sed hæc omnia frustrà sunt acta, & Vrbs inclyta, Ioanne Iustiniano sagitta transfixo, & pugna excedere coacto, expugnata est: Mox dedita Galata; Exinde paulatim omnes Vrbes, Regiones, & Insulæ, quas Genuenses ad fauces Tanais, in Taurica Chersoneso, in Bitinia, atque ad pontum Euxinum,

in Asia minori, in Græcia, atque ad Ægeum mare possidebant, à Turcis subactæ sunt, præter Chiũ, quæ durauit vsque ad annum 1566., quo à Solimano capta fuit. Tunc verò res contigit admirandæ virtutis, quam memorare, in tantarum cladium solatium, opportunum est, atque tacere esset iniuriosum.

SE-

SECTIO X.

DE VIRIS SANCTIS GENVENSIBVS, VEL ILLVSTRIBVS.

I. CHIO capta, Solimanus Imperator (inquit Spondanus anno 1566. num. 8.) iussit Iustinianorum familias Theodosiam, in Taurica Chersoneso depositari, Cumque vnus & viginti eorum pueri, circiter decennes, ex alacrioribus, & magis viuidis Constantinopolim adducti, inter Solimani Ephebos enutriendi, retenti fuissent, & vi circumcisi; nullus tamen eorum, in tenera illa ætate induci potuit ad fidem abnegandam, Vndè, virgis dirissimè cæsi penè omnes interierunt, quorum vnus sub mortem adstrictus digitum attollere

in signum abiuratæ fidei, è contra ita digitos ad pugnum strinxit, vt nec viuo, nec mortuo manus amplius aperiri potuerit. Hæc Spondanus.

II. Grande puerorum facinus antecesserat aliud admirabile, atq; insolitum fœminarum, quod idem Spondanus tradit his verbis, ad annum 1301. num. 14. *Memorabile est, quod hoc eodem anno nonnullæ mulieres nobiles Genuenses, ardore fidei ad subsidium Terræ Sanctæ accensæ, dum Reges, & Principes, aliiq; Dynastæ, ad arma docti, ei succurrere detrectarent, virilem animum induentes, non solùm suorum largitione bonorum suppetias ferre decreuerunt, verùm etiam ipsæmet cum nonnullis suis conciuibus, transfretare, ad exhibenda obsequia bellatoribus Christi; quarum laudabilem conatum Bonifacius Pontifex dignis præconiis commendauit, tam ad ipsasmet*

met scribens quam ad Porchetum Spinulam, ordinis fratrũ minorum, Archiepiscopum Genuensem, & alios.

Harum verò Bonifacij Pontificis literarum exempla in Reipublicæ Palatio, vnà cum earumdem mulierum loricis, & galeis asseruantur, & sunt huiusmodi.

DILECTO FILIO FR. PORCHETto Spinulæ Administratori Ecclesiæ Iannuensis.

EN quod expectabamus inuenimus, vidimus, mulieres scilicet fortes, se per pietatis, & virtutum opera exercentes, suorum pęnitentiæ, & laborum panem portantes de longè, de exilio, scilicet præsentis peregrinationis, ad patriam, & surgentes de nocte mundialium tenebrarum, vt domesticis fidei Crucis aduersarios dent in prædam, &

quasi non habentes hic manentem ciuitatem, futuram inquirant; accinxerunt fortitudine lumbos suos, brachium suum virilibus operibus roborarunt, quorum lucernæ non extinguentur in nocte; manus suas miserunt ad fortia, & palmas suas aperierunt inopibus, impendendo subuentionis auxilium exulibus Terræ Sanctæ pauperibus; à frigoribus niuis suis domibus non timebunt, cum sint vestitæ duplicibus; dabitur eis de fructu operum suorum, & in portis earum opera laudabuntur; quę sunt hæ, & laudabimus eas in vita sua mirabilia facientes? Istæ sunt nonnullæ nobiles Ianuenses, & ipsarum sociæ, ac sequaces, quæ diuinitùs inspiratæ, in sexu fragili viriles animos induerunt, exurgentes in dictæ Terræ succursum, vt stent cum Christo constanter in acie aduersus malignantes, & aduersus operantes ini-

ini-

iniquitatem, qui, proh dolor, terram inhabitant memoratam. O' miracula, ò prodigia, fæminæ præueniunt viros in sæpèdictæ Terræ succursum. Hæ amictæ Sole, temporalia sub pedibus suis sternunt, significata per Lunam. Reges, & Principes mundi succurere, etiam inuitati, effugiunt, fęminæ imbecilles vltrò se offerunt. Vnde hoc? desursum vtique à patre luminum, à quo omne datum optimum, & omne donum perfectum descendit. Annon in mulieribus istis innouata sunt signa, & mirabilia immutata? Accepimus namque, quod prædictæ mulieres, & ipsarum sociæ, & sequaces, decreuerunt suorum largitione bonorum per viam marini Estolij præfatæ Terræ statui subuenire sub ductu dilectorum filiorum nobilium virorum Benedicti Zacharię, Iacobi Lomellini, Lanfranci Tartari, & Ioannis

Blanci, ciuium Ianuensium, & nonnullę ipsarum fœmineos animos supergressę, ad perfectiora feruntur, disponentes personaliter in particulari quasi passagio transfretare, ad exhibendum obsequia bellatoribus Crucifixi, per quos Christianitatis hostes, auxiliante Deo, poterunt impugnari, & in ipsa terra morari, ad calcandas huius mundi passiones, potiùs affligi eligentes cum populo Dei; quam temporalis vitę iucunditatem habere, aspicientes in remunerationem, quam oculus non vidit, nec auris audiuit, & in cor hominis non ascendit. Cum igitur tàm luminosa opera non sint ponenda sub modio, sed super candelabrum, vt ea, qui sunt in domo Dei videant, & prouocentur ad imitationem ipsorum; discretioni tuę per Apostolica scripta mandamus, quatenus, congregatis clero, & populo Ianuensi

ad

ad eorum deducas notitiam supradi-
cta, & ad imitandum tam salubria
opera secundùm à Deo tibi conces-
sam prudentiam, inducas eosdem, &
tā in ciuitate Ianuen; quam in eius
Prouinçia, riparia, & districtu, per
te, vel alium, seù alios, ea denun-
ties, & denunciari facias, prout vide-
ris expedire. Cęterum nolumus te
latere, quod in adiutorium tàm fru-
ctuosi negotij porrectę sunt nobis
nonnullę petitiones pro parte viro-
rum, & nobilium mulierum pręedi-
ctarum, quas prout expedire ipsi ne-
gotio vidimus, duximus liberaliter
admittendas, prout in alijs nostris li-
teris continetur; & volumus quod
hoc etiam per te, vel alium, seù alios
deducas in publicam notitiam, dili-
genter in pręmissis te taliter habitu-
rus, quod exindè retributionis ęter-
nę pręmium consequaris à Deo, &
nos tuam prudentiam commendare

possimus. Qualiter autem processeris in pręmissis & vtilitatem, & fructus, quos prouenturos ex his, Deò auctore, confides, nobis seriosiùs rescribas. Datum Anagnię quinto Idus Augusti anno septimo.

NOBILIBVS VIRIS BENEDIcto Zacharia, Lanfranco Tartaro, Iacobo Lomellino, & Ioanni Blanco Ciuibus Ianuen.

REceptis literis vestris per dilectum filium Fr. Philippum Saonen. Lectorem Ordinis Fratrum Minorum, ipsarumque considerato tenore, ac diligenter auditis, quæ dictus Frater nobis exposuit Oraculo viuæ vocis, exultauit cor nostrum in Domino, magna nobis ex ijs lætitiæ materia præbita, admirationis, & laudis. Sanè attendentes deuotionis feruorem, charitatis incendium,

dium, ſanctumque propoſitum nobilium mulierum A. de Carmendino, I. de Ghiſulphis, M. de Grimaldis, C. Francæ, A. de Auria, S. Spinulę, S. & P. de Cibo, P. de Caris, & multarum aliarum mulierum ſociarum, & ſequacium Ianuen; quæ diuinitus inſpiratæ ordinauerunt per ſuccurſum marini Stolij ſub veſtro ducatu, Terræ Sanctæ ſtatui miſerabili ſubuenire, per particulare paſſagiũ, celeriter auctore Domino faciẽdum, petitionibus quibuſdam per eumdem Fratrem pro veſtra, & ipſarum nobilium mulierum parte porrectis, ſicut decuit, & expedire vidimus tanto negotio, duximus annuendum, prout hoc expreſſiùs in alijs noſtris literis continetur. Nobilitatem itaque veſtram monemus, rogamus, & hortamur, attentè obſecrantes in Filio Dei Patris, quatenus cum dictarum mulierum ſubſi-

dio aperiatis viſcera pietatis ad dictæ Terræ ſuccurſum, ſicut athletæ ſtrenui Crucifixi, vt in præſenti diuinam conſequamini gratiam, & in futuro gloriam ſempiternam, & ſic, diuina vobis,& mulieribus ipſis aſſiſtente virtute, in inſtanti autumno poſſit huiuſmodi particulare paſſagium fieri, quod multùm nobis eſſet acceptum. Tu Benedicte Zacharia, qui fuiſti nobis familiarior ab antiquo, cum vno ex prædictis nobilibus tuis conſocijs, hoc facto, ad pręſentiam noſtram accedas, præcedẽs dictum Stolium aliquibus diebus, vt tu, & ſocius per nos poſſitis ſuper agendis pleniùs informari, & circa Romanam, vel Terræ laboris plagiam iungi Stolio memorato. Datum vt ſupra.

DI-

DILECTIS IN CHRISTO FIliabus nobilibus Mulieribus A. de Carmendino, I. de Ghisulphis, M. de Grimaldis, C. Francæ, A. de Auria, S. Spinulæ, S. & P. de Cibo, P. de Caris, & alijs earum sociabus, & sequacibus Ianuen.

EX vestrarum, & dilectorum filiorum nobilium virorum Benedicti Zachariæ, Iacobi Lomellini, Lanfranchi Tartari, & Ioannis Blanci ciuium Ianuensium literarum tenoribus, & relatione dilecti Filij Fr. Philippi Saonen. Lectoris Ordinis Minorum percepimus, quod vos, & aliæ quamplurimæ mulieres Ciuitatis Ianuen. diuino spiritu inflammatæ prouidè attendentes quod Calanus Magnus Tartarorum Imperator cum multitudine sui exercitus, licet

paganus, regnum Hierosolymitanũ intrauerit ad expellendos de Terra Sancta Soldanum Babilonicum, eiusque sequaces incredulos, vt, ea Christiano cultui restituta, cantica Domini decantarentur in ipsa exultationis, & laudis; quodque Reges, & Principes, & alij Christiani potentes, & ad arma doctissimi, ad subueniendum dictæ Terræ, pietatis quodammodo viscera clausisse videtur, obturantes aures suas clamoribus exulum, qui Terram ipsam hactenus habitarunt, quorum raucæ factæ sunt fauces in expetendo lacrymabiliter Terræ sæpedictæ illi succurri, induitis mente viros in corpore fragili, decernentes sibi vestrorũ largitione bonorum per viam marini Estolij subuenire sub ducatu Nobilium prædictorum, & nonnullæ vestrũ, fœmineos animos supergressæ, ad perfectiora feruntur, disponentes

in

in ſingulari quaſi paſſagio transfretare; &c. vt in Bulla 53. Vt reformato corpore humilitatis earum; confirmentur Chriſti Corpori claritatis ſecundum operationem, qua poſt etiam ſubijcere ſibi omnia, qui in Cęlis ſedens ad dexteram Dei patris interpellat pro nobis, & exauditur pro ſua reuerentia. Non enim Pater æternus denagare quicquam poteſt Filio coęterno. Deuotionem igitur veſtram, & charitatis incendium, ſanctumque propoſitum dignis in Domino laudibus commendantes, deſiderijs veſtris libenter occurrimus, & nonnullas petitiones ad robur, & iuuamen negotij pro parte veſtra petitas à vobis, ad exauditionis gratiam, prout decet, & expediens vidimus, liberaliter duximus admittendas, prout in alijs noſtris literis ſuper hoc confectis plenius continetur; ſperantes in Domi-

no, quod multiplicabit vobis socias, & alia tribuet incrementa, per quæ recuperabitur dicta Terra, & restituetur cultui Christiano, quam Dominus proprio sanguine cõsecrauit, & ipso largiente, qui potest, vobis multiplicabitur gratia, in præsenti, & eo duce, qui nouit, peruenietis ad æternam gloriam in futuro. Datum vt supra.

III. Ex eodem Spondano omittendum non est factum cuiusdam mercatoris Genuensis, cui nomen Inghetio, quod, æstimantibus, mirabile, nouumq; apparebit. Spondani verba sunt hæc: *Eodem hoc anno* (1280. num. 10.) *quamplurimi Hebræi apud Insulam Maioricam, vt refert Nebiensis, Christianæ religioni nomen dederunt, opera Inghetij, mercatoris Genuensis, qui, cum eò commercij occasione appulisset, & fortè cum Iudæis in disputationem de fide*

inci-

incidisset, quamquàm omnis litera-turæ planè rudis, tantùm tamen præ-ualuit virtute Spiritus Sancti, vt Iudæorum eruditissimos, etiamque ex Aragonia euocatos, conuictos, mutosque redditos, fidem amplecti compulerit.

IV. Tandem, quando narratio ad singulorum facta deuenit, Genua, eiusque Dominium summos viros omnis generis genuerunt: plures Romanos Pontifices; in primis Innocentium IV., eiusque fratris filium Hadrianū V. Fliscos, inter paucos eximios: Innocentium præcipuę, qui Dei Ecclesiam armauit legibus, sapientia rexit, & victricibus vltus est armis; quibus nec defuturus fuit Hadrianus, si vita æquè suffecisset, ac virtus. Sixtum IV., & Iulium II. fratris filium de Ruuere, Pontifices magni nominis, quibus multum debet Ecclesia; Innocentium VIII. de

Cy-

Cybo, inter hos medium, qui meruit vel à Baiazete, Turcarum Imperatore coli, atque eo ferro lanceæ donari, quo Christi latus apertum est; Imò à Deo ipso augeri titulo Sanctæ Crucis, cum triplici inscriptione, eo Pontifice Romæ inuento. Insuper Vrbanum VII. Castaneam, qui consumatus in breui, expleuit tempora multa, atque ex ijs, quæ non fecit, ea, quæ facturus fuisset, ostendit. Siquidem omnium aliorum propinquiorem consanguineum Petrum Millinum (Ioannis Garziæ, postea à Paulo V. creati Cardinalis fratrem natu maiorem) electionis suæ tempore in Lusitania spoliorum Ecclesiasticorum Collectorem, quem Aula vniuersa vocabat ad Purpuram dominatricem, quemque ipsius Pōtificis fessa senecta, & affecta valetudo, vti necessarium adminiculum flagitabat; vix ad Nuncij Hispanici

mu-

munus admouit; vnico vſus ad omnium de purpura ſermones reſponſo, *Si mei non dominati fuerint, tunc immaculatus ero, & emundabor à delicto maximo*. Qua animi firmitudine meruit duodecimo Pontificatus die ab ærumnis vitæ mortalis, vt omninò ſperandum eſt, ad immortalis bona transferri. Omnes hi Chriſti Vicarij ex familijs patritijs, atque in Genuenſi ciuitate primarijs. Dominium verò Genuenſe ex Vrbe Luna, atque ex Sarzana, duos itidem Romanos Pontifices, Sanctum Eutichianum, Chriſti martyrem, & Nicolaum V. Pontificem laudatiſſimũ, & omni laudi parem, dedit Eccleſiæ. Liguria Ælium Pertinacem, & Proculum Imperatores dedit Imperio. Genua, atque Liguria, innumeris purpuratis patribus, ijſque egregijs, Eccleſiam auxit. Sed, quod caput eſt, Genua, poſt accep-

tam

tam à Sancto Barnaba Apostolo, Sãctisque Nazario, & Celso Christi fidem, numquam ab Ecclesia Romana desciuit, adeòque numquàm sanguine Martyrum maculata est; at contra proprio sanguine purpurata, ab Saracenis anno 936., & ab Solimano anno 1566., vt supra retulimus: Sed omnibus annis, omnibusque sęculis.

V. Genua pluribus Sanctis Martyribus, & Confessoribus auxit aulam Cælestem: Sanctisquinque Antistibus suis, suique sanguinis Salomone, Feliçe, Syro, Romulo, Valentino. Insuper Ioanne, agnomine Bono, Antistite Mediolanẽsi, Desiderio Episcopo Lingonẽsi, & Christi martyre, Secundino, & Vrcisino martyribus, Alberto Monacho, Alexandro Saulio Episcopo Papiensi, Catharina Flisca nupta viro de domo Adurnorum, Beato Iacobo de

Vo-

Voragine: Nostra autem memoria Carolo Spinula è Societate Iesu, lento igne in Iaponia consumpto. Dedit etiam Genua Sanctæ Ecclesiæ Ioannem Augustinum Adurnũ nostro seculo Clericorum minorum fundatorem, ex qua religiosorum familia Dei cultus doctrinis, ac vitæ sãctitate, & modò illustratur, & deinceps magis illustrandus speratur.

VI. Ex Genuensi nobilitate Andronicus, Græcorum Imperator, Argentinam Spinulam Theodoro filio, Montis ferrati Marchioni, coniugem asciuit; Constantinus Imperator Æcatharinam Gatilusiam, Principis Lesbij Genuensis filiam, duxit vxorem, qui Princeps per eadem ferè tempora Mariam Iustinianam, filiam Paridis, qui vnus erat ex ijs, qui Chium Insulam tenebant, coniugẽ sumpserat, atque huius generis connubia multa, æquè splendida. Thomas

mas, Sabaudiæ tunc Comes, aliquandò cùm aliquo equitatu Reipublicæ Genuensi stipendia fecit.

VII. Ex hac Patria Christophorus Columbus dedit innumeris mortalibus, Deum ignorantibus, Cęlum nouum, imò, iuxta sui nominis etymologiam, ipsum Christum Deum, quando eius remigio alarum Euangelium Regni transmisit Oceanum. Si Alexandro Macedoni Christophorus Dux contigisset, Oceanus, iā indè ab rerum initiò parturiens, alterum, occidentalem scilicet Orbem, in Macedoniæ sinum effudisset. Sed digna superbo Regis hiatu ingesta offa, illum quantumuis auidis faucibus, solidum deglutire Orbem veterem non valentem, interclusò vita li spiritu, præfocasset: Monarchia enim Dei solius est.

Andreas de Oria Tyrreni maris arbiter fuit, imò ferè medi terranei; à

Ca-

Carolo V. Imperatore patris nomine cohoneſtatus, patris Patriæ, ac eiuſdem liberatoris appellationem meritò conſecutus, eiuſdemque Libertatis Conſeruatoris gloriam (blãdis, ſed validis tanti, & ſibi indulgentiſſimi Imperatoris conatibus obſtmato animo reſiſtendo) promeritus; Dignus omninò per quem Reſpublica inciperet, nec deſineret.

Poſtremò Ambroſius Spinula, ab Rege Hiſpaniarum Dux aſſumptus in Belgio, mox in Germania, tandem in Italia, ei Ducatum adeò feliciter commodauit, vt multas Vrbes muniſſimas expugnauerit, integras Prouincias in poteſtatem redegerit, ſemper victor, certè nunquam victus, triginta fermè annis in illo Duce eximiæ virtuti ancillante fortuna.

Operoſum eſſet nimis egregios Genuenſes Duces omnes, eorumque facta recenſere, neque huius ope-

operis; sed ab omnibus traduntur historicis, & apud Genuenses Scriptores eadem non inuenimus magnificentiùs iactata, quàm veriùs.

VIII. Dignitatem ergò Genuēsis Reipublicæ à Dominio, à Gubernatione, à Potentia, à rebus gestis, & auctarij loco à Viris Illustribus nobis commodè deriuasse videmur. Nec magnifecimus quosdam, qui, alienæ gloriæ oblatrare non desinūt, atque Genuensibus, suæ Reipublicæ Regios honores asserentibus, multa vel falsa obijciunt, vel futilia, negantes Corsicam Insulam Regni titulo decoratam, cum vnum tantùm, præter alias probationes luce clariores, ad hoc probandum sufficiat, nempè Catholici Regis auctoritas, qui in Regnorum titulis Regem se Sardiniæ, Cordubæ, & Corsicæ, hoc omninò verborum ordine, profitetur: Negantes itidem eidem Reipubli-

cæ

cæ Liguſtici maris Imperium, quod illi omnes hiſtoriarum ſcriptores, omneſque Iuriſperiti adiudicant, quodque Genuenſes ſibi tanto ſuo, ac Saracenorum ſanguine pepererunt. Præterquamquod, ſi idem Catholicus Rex Regem ſe fert eiuſdem Corſicæ, quam nunquam habuit, ſi Hieroſolymæ, quam nec per ſe, nec per ſuos Duces aſpexit; ſi magnæ Britanniæ Rex ſe ſcribit Franciæ Regem, quod aliquam eius partem aliquando occupauerit; ſi Hungariæ Rex titulum meritò conſeruat Regni, cuius pars longè maior poſſidetur ab Imperatore Turcarum; Si denique Sabaudiæ Dux Cypri Regium titulum præſetulit, quãuis Regno nũquam potitus ſit; Multò magis Genuenſis Reſpublica, quę Cyprum cepit, mox Regi, tributario ſibi conſtituto, reſtituit, Fama-Auguſta retenta, ac nonaginta an-
nis

nis posſeſſa, quæ cepit Cretam, Sardiniam, Maioricam, Minoricam, Eubœam, Lesbum, Melitam, quæ Chium, Smyrnam, Achaiam, Teodoſiam, atque ad Pontum, Euxinum, Meotidemq; Paludem Vrbes, ac Prouincias, quas retulimus, diutiſſimè poſſedit, atq; pluries aduersùs Imperatorum, Regumque maximos conatus aſſeruit; Regios honores iure optimo ſibi quæſiuit, & iam in pluribus Aulis Regijs eſt adepta.

FINIS.

GENVÆ,

Apud Petrum Ioannem Calenzanum, in Platea noua.

M DC LXVI.

Superiorum Permissu.

ERRATA. CORRIGE.

Pag.	lin.		
41.	19.	Prætorio	Prætore
45.	antepen.	pœnes	penes
80.	12.	accipiente	accipientes
		fruge	fruges
	13.	merce	merces
96.	11.	t	:
100.	18.	Deo	Deo,
132.	3.	hæc	hæ

Verbum *planicies* lege *planities*
In diphtongis erratum ſæpe.

Erratum vero omniũ maximum eſt cap. 3. ſectione 1. num. 4. pag. 78. poſt verba *exiſtat adiutrix* integram periodum excidiſſe, quæ ſequitur.

SEd & Speculator adſtat deſuper in colle, ſito in media Vrbe, in templo Diui Bartholomæi, Imago ſcilicet Chriſti Domini, non manufacta, ſed in Sudario, admoto Diuino vultui manu ipſius Saluatoris im-

impressa, atque eiusdem iussu ad Agbarum, Edessæ Regem, perlata; quæ olim, Genuensium quæsita victorijs, Genuæ multa bona & præstitit, & promisit: de qua videnda sunt, quæ tradit Baron. anno 31. num. 22. & 23., & Augustinus Calcagninus in libro Genuæ anno 1639. typis dato, de Imagine Edessena.

Mc